

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1889. Andra Kammaren. N:o 22.

Onsdagen den 20 Mars

kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr statsrådet m. m. *A. Örbom* aflemnade följande Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen, nemligen:

angående jordafsöndring från kronolägenheten Alnängarne i Örebro län;

med förslag till ändrad lydelse af 32 § 1 mom. i förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871;

med förslag till lag angående tiden för nyttjanderättsaftals bestånd;

med förslag till lag angående förändrad lydelse af 17 kap. 12 § handelsbalken; samt

med förslag till lag angående enskild sedelutgifvande banks, bankaktiebolags och sparbanks konkurs, samt till lag med vissa bestämmelser angående enskilda sedelutgifvande banker.

Dessa kongl. propositioner, som begärdes på bordet, bordlades till nästa sammanträde.

§ 2.

Justerades de i kammarens sammanträden den 12 och 13 innevarande mars förda protokoll.

§ 3.

Anmälades och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 18, till Konungen, med förslag till lag angående ändrad lydelse af 15 kap. 3 § rättegångsbalken.

§ 4.

Hänvisades till behandling af statsutskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, i nästföregående sammanträde aflemnade propositioner till Riksdagen, nemligen:

Andra Kammarens Prot. 1889. N:o 22.

1:o) angående ändring i vissa delar af Kongl. Maj:ts den 1 sistlidne februari till Riksdagen aflättna proposition rörande försäljning af åtskilliga kronans jordområden i Malmö m. m.;

2:o) angående ändring i villkoren för ett åt Kristianstad—Hessleholms jernvägsaktiebolag från riksgäldskontoret beviljad lån; och

3:o) angående befrielse för rusthållarne vid andra lifgrenadierregementet från erläggande af betalning för förbrukad exercisammunition.

§ 5.

Föredrogos, men blefvo å nyo bordlagda:

konstitutionsutskottets memorial n:o 4;

statsutskottets utlåtanden och memorial n:is 32, 33, 34, 35 och 36;

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 20; samt

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 21.

§ 6.

Angående in-
förande i
Riksdagens
kamrar af
öppen omröst-
ning.
(Förts.)

Till kammarens afgörande förelåg till en början konstitutionsutskottets utlåtande n:o 2, i anledning af väckt motion om ändring af §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen.

Uti en från Andra Kammaren till konstitutionsutskottet öfverlemnad motion, n:o 1, hade herr *P. Andersson* i Högkil föreslagit: "att i stället för sista stycket i § 60 riksdagsordningen må införas:

Omröstning skall ske öppet efter namnupprop. Befinnas rösterna lika delade, afgöre talmannen;

att senare delen af § 65 riksdagsordningen "för att vid sådan omröstning — — — — — genast förstöras" må ändras och erhålla följande lydelse:

Om vid sammanräkning af de afgifna rösterna dessa finnas lika delade, afgöre talmannen i Andra Kammaren; samt

att i sammanhang dermed § 75 riksdagsordningen erhåller följande lydelse:

Vid alla val, hvilka alltid skola ske med slutna sedlar, iakttages etc. etc. likasom förut."

Utskottet hemställde emellertid, att herr Anderssons föreliggande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Sedan denna utskottets hemställan blifvit uppläst, lemnades ordet till

Herr Andersson i Högkil, hvilken yttrade: Herr talman, då jag nu går att gent emot konstitutionsutskottet söka taga den öppna omröstningen i försvar, så är det icke därför, att jag anser mig vara den skickligaste dertill, utan därför att kanske ingen annan i kammaren torde vilja göra det. Häfdaforskaren och historieskrifvaren Anders Fryxell har påstått, att det är stor skillnad mellan att hafva rätt och att få rätt här i världen. Jag behöfver icke något bevis för sanningen af detta påstående, men om jag behöfde ett sådant, hade jag det i utskottets nu föredragna utlåtande, ty det kan icke vara möjligt, herr talman, annat än att jag har rätt, då jag föreslår, att folkets representanter i riksdagen skola öppet afgifva sina röster i landets angelägenheter, i frågor, som röra folkets väl och ve, i frågor, som kunna blifva ödesdigra för vårt land. Det var fordomdags svenskmannased att på tinget öppet tillkännagifva sin mening, men jag har i Riksdagens protokoll läst, att vi råkat tappa bort så väl denna som många andra gammaldags dygder under vandrigen till en högre civilisation, och utskottet synes icke sakna dem.

Under debatten förliden onsdag yttrade konstitutionsutskottets ärade vice ordförande, att "ett utskott har att utreda själfva frågan i sak". Har nu utskottet gjort detta i fråga om min motion? Nej, utlåtandet innehåller blott ett kortfattadt referat af min motion, en ofullständig och partisk historik öfver frågans föregående behandling och ett återupptagande af invändningar, som mångfaldiga gånger vederlagts, liksom vanans nötta ständigt repas upp igen. På sid. 2 heter det: "Företräde torde då böra tillerkännas det nu stadgade omröstningssättet, som i vida högre grad än det föreslagna gjorde det möjligt för en representant att, oberoende af hvarje påtryckning, som i mera grannliga och ömtåliga frågor kunna tänkas inverka på en i allmänhet själfständig man, fatta sitt beslut endast på grund af egen öfvertygelse". Med andra ord, man påstår här, att den slutna omröstningen behöfves såsom skydd för representanterna, så att desse, oberoende af påtryckning eller andras inverkan, måtte kunna fatta sina beslut blott på grund af egen öfvertygelse. För min del ber jag att få afgifva en gensaga mot detta påstående. Jag hyser den bestämda öfvertygelsen, att svenska folkets representanter icke behöfva ett sådant skydd. Endast själfständiga, redbara och karaktersfasta män, böra vara ledamöter i ett folks lagstiftande församling, der öppenhet, ärlighet och sanning böra vara rådande. Men redan den omständigheten, att ett sådant skydd kan ifrågasättas och ifrågasättas från Riksdagens konstitutionsutskott torde vara tillräckligt skäl för införande af öppen omröstning.

Utskottet tycks gilla den öppna omröstningen i teorien, men icke i praktiken. Jag har i motionen påpekat, att den öppna omröstningen är införd i Norge, Danmark, England, Frankrike, Tyskland, Belgien, Italien och Nordamerikas Förenta stater. Äro icke dessa folk fullt ut lika praktiska och dugliga som vi svenskar? Jo, säkert! Jag har här t. ex. Forretningsordning för Norges Storting, och deraf likasom af norska stortingets förhandlingar, hvilka finnas tillgängliga i Riksdagens bibliotek, kunna vi finna,

Angående införande i Riksdagens kamrar af öppen omröstning.
(Forts.)

Angående in-
förande i
Riksdagens
kamrar af
öppen omröst-
ning.
(Forts.)

huru enkelt och praktiskt våra bröder norrmännen förstått lösa den fråga, som förefaller konstitutionsutskottet så ytterst svårlöst. Utom Sverige finnes, så vidt jag vet, blott ett europeiskt land. Der den slutna omröstningen begagnas, och detta land lyder under ryske zarens spira, det är nemligen vårt gamla systerland Finland.

På sid. 3 säger utskottet: "Beträffande dessutom det föreslagna sättet för frågors afgörande, när rösterna befunnes lika delade, så syntes detta sätt vara mindre lämpligt, vid det förhållande att talmännen utnämnas af Konungen". För vederläggningen häraf behöfver jag blott återropa hvad jag i afseende på denna omständighet anfört i min motion, men jag kan här äfven begagna utskottets eget sätt att vederlägga och jag behöfver då blott gå till utskottets utlåtande n:o 3. Der heter det på sid. 5 i fråga om Konungens rätt att upphöja i adligt stånd, att "enär motionären icke ens påstått, att ifrågavarande kungliga prerogativ efter angifna tidpunkt blifvit begagnadt på ett sätt, som nu gjorde dess afskaffande önskvärdt . . ." o. s. v. Med fullt ut samma rätt som utskottet kan jag begagna samma bevisföring och säga, att enär konstitutionsutskottet icke ens påstått, att ifrågavarande kungliga prerogativ, nemligen att utnämna Riksdagens talmän, blifvit begagnadt på ett sätt, som nu gjorde dess afskaffande önskvärdt, så förfaller utskottets anmärkning i detta fall.

Utskottet säger vidare på sid. 3, att "den ifrågavarande grundlagsändringen inom riksdagen tillvunnit sig ganska ringa sympatier". Jag bestrider detta påstående. Utskottet har förut icke varit just så enigt. Det har afgifvits värtaliga reservationer mot dess betänkanden, och vid ett tillfälle hafva reformens motståndare i denna kammare segrat med blott 13 rösters öfvervigt. Jag vädjar för öfrigt till Riksdagens protokoll. Man skall der finna, att vid alla tillfällen, der frågan varit föremål för Riksdagens pröfning, hafva ganska många framstående och dugliga män, hvilkas stämma egt god klang inom kammaren, uttalat de varmaste sympatier för den öppna omröstningen. Jag ber att i detta fall få erinra om blott några få ord, som första gången frågan här behandlades år 1867 yttrades af en representant från stockholmsbanken. Den mannens ord böra icke väga så obetydligt, ty jag tror ingen skall jäfva mitt påstående, att hans stämma här höjdes endast för hvad som sant är och rätt. Och den mannens minne lefver älskadt och äradt af folket — derom vittnade de väldiga människoskaror, som en dag under förra året gingo ut till hans graf. Mannen var August Blanche! Han yttrade: "Att rösta öppet, det är att höja nationalkarakteren, att rösta slutet, det är att förderfva den. Det ena anstår frimodigheten, det andra försagdheten, dubbelheten. Det är ingen oviktig sak, som här är i fråga. Blir nationalkarakteren dålig, då blir folkuppfostran dålig. Det visar de folks historia, som kallas döda . . ."

Jag skall vidare be att få erinra om blott några få ord, uttalade af en representant, utgången från folket. Den mannens ord böra ock väga något, ty hans verksamhet inom riksdagen har vunnit sådant erkännande, att han nu intager den plats, som näst

eder plats, herr talman, är den förnämsta i denna kammare. Han har vid flera tillfällen på det bestämdaste uttalat sig för öppen omröstning. Så t. ex. yttrade han 1875 bland annat: "Då man uppträder i egenskap af riksdagsman, anser jag, att man icke vidare är en enskild person, utan en offentlig man, som icke bör under masken af en sluten voteringsedel dölja sina tankar i det offentliga, utan är skyldig att framträda med öppet visir"; och 1881 förklarade han, "att landet har rättighet att veta, huru hvar och en röstar".

Angående in-
förande i
Riksdagens
kamrar af
öppen omröst-
ning.
(Forts.)

Men man bör härvid äfven taga hänsyn till sympatierna utom riksdagen, ty riksdagsmännen äro icke folkets herrar, de äro folkets ombud. Af de många tidningsorgan, som under innevarande år yttrat sig i frågan, har med, så vidt jag kunnat finna, blott ett enda undantag alla uttalat sig för öppen omröstning. Och jag tror, att pressen i detta fall bättre än konstitutionsutskottet tolkat hvad folket tänker. Om denna fråga finge afgöras genom allmän folkomröstning, så skulle öppen omröstning blifva antagen med öfverväldigande stor majoritet. Ty det var nog sant, hvad en talare på kronobergsbänken för några år sedan yttrade, att "bakom fordran på öppen omröstning stå hundratusentals svenska medborgare".

Utskottet talar om det öppna omröstningssättet såsom "det naturligaste och mest manliga". Men hvad är då dess motsats, den slutna omröstningen? Jo, motsatsen till det manliga, det naturliga. När man då på ena sidan har såsom föredöme ett ryskt lydland med ett omröstningssätt, som är motsatsen till det manliga och naturliga, och på andra sidan såsom föredömen har verdens mest civiliserade nationer med ett omröstningssätt, som konstitutionsutskottet för många år sedan har sagt ega "den manliga frimodighetens tilltalande karakter", bör man då och kan man då tveka i valet?

Det skulle återstå mycket att säga i denna sak, men jag vågar icke längre taga kammarens uppmärksamhet i anspråk. Det yttrades för kort tid sedan från statsrådsbänken i en annan fråga, att skälen i en sak böra icke allenast räknas, utan de böra äfven vägas. Må man då i den ena vågskålen lägga alla de skäl, som blifvit anförda för öppen omröstning, och må man i den andra vågskålen lägga alla de skäl, som blifvit anförda mot densamma, och må man sedermera låta rättvisans gudinna, om hvilken det vid samma tillfälle också var åtskilligt tal, fälla domen. Jag skall motse den med tillförsigt, ty jag har på min sida en mäktig bundsförvandt. Det är sanningen, och med den bundsförvandten hoppas jag om framtida seger för den sak, för hvilken jag vågat göra mig till en anspråkslös tolk, upprigtigt och innerligt öfvertygad, som jag är, att den öppna omröstningen en gång skall komma att lända till nytta, gagn och heder för svenska Riksdagen och till välsignelse för Sveriges folk.

Herr talman! Jag yrkar afslag å utskottets betänkande och bifall till min motion.

Vidare anförde:

Angående in-
förande i
Riksdagens
kamrar af
öppen omröst-
ning.
(Forts.)

Herr Ollas A. Ericsson: Herr talman! Då jag är förekommen af den föregående talaren och icke har något egentligt att tillägga, vill jag endast be att på de skäl, som han så väl i motionen som i sitt anförande åberopat, få förena mig med honom i hans yrkande.

Medan jag nu har ordet, skall jag dock be att få föga ett skäl till de nu anförda. Man har åtskilliga gånger under de sista riksmötena i tidningspressen funnit ett berättigadt klander uttaladt deröfver, att man, midt under det viktiga frågor afgjorts i riksdagen, sett åtskilliga ledamöter af densamma uppehålla sig på andra platser i hufvudstaden, hvilka personer sålunda icke aktat fullgöra sitt erhållna förtroendeuppdrag såsom representanter. Då nu detta publicerande endast skett i allmänna ordalag, har det för den intresserade allmänheten, för hvar och en på sin ort, icke blifvit uppenbart, om dessa klagomål gällt *deras* representanter eller icke. Jag menar därför, att öppen omröstning icke blott skulle gifva till känna, *huru* hvar och en röstat, utan äfven låta oss veta, *hvilka* deltagit i omröstningen. Jag tror, att äfven detta skulle visa sig gagneligt för representationen.

Jag finner således, i likhet med motionären, de skäl, som tala för hans motion, många och berättigade, under det deremot de, hvilka utskottet anført för sitt afstyrkande, må hända endast äro skenbara.

Herr talman! Jag yrkar därför afslag å utskottets föreliggande hemställan och bifall till motionärens förslag.

Herr Nilson från Lidköping: Herr talman! Visserligen anser jag icke den här ifrågavarande grundlagsändringen höra till de allra viktigaste och mest trängande bland dem, angående hvilka förslag vid denna och senaste riksdagar varit framlagda; men den saknar dock icke sin vikt och betydelse. Utskottet synes själf erkänna den öppna omröstningen vara ur teoretisk synpunkt riktigare, men finner åtskilliga praktiska olägenheter tala mot densamma. De olägenheter, utskottet angifvit, tror jag dock icke vara af den betydenhet, att de böra förhindra reformens antagande. Har man i flere andra länders lagstiftande församlingar redan länge funnit sig väl af den öppna omröstningen, hvarför skulle densamma då icke utan olägenhet kunna införas äfven hos oss? Inom städernas kommunala representationer, deras stadsfullmäktige, sker ju omröstningen alltid öppet, och man har aldrig hört annat än belåtenhet dermed. Frågornas olika beskaffenhet der och i riksdagen bör icke med nödvändighet påkalla ett olika förfaringssätt vid omröstningarna. Det är ju penning- och anslagsfrågor, som på båda ställena alltid spela en hufvudroll. Den själfständige och karaktersfaste representanten har aldrig behof af att gömma sig bakom den slutna röstsedeln; för den svage och opålitlige kan väl denna tillflykt mången gång vara välkommen, men jag tror dock det vara klökast och riktigast att icke lemna honom några sådana kryphål.

Jag har härmed, herr talman, angifvit min ståndpunkt i denna fråga.

*Angående in-
förande i
Riksdagens
kamrar af
öppen omröst-
ning.
(Forts.)*

Herr Stockenberg: Då den ärade motionären med så väl egna ord som återgifvande i motionen af ett konstitutionsutskottets yttrande 1873 vädjat till den "manliga frimodigheten", så tyder jag denna hans vädjan såsom en uppfordran till Riksdagens icke särskildt öfvade talare, men dock frimodige män, att öppet uttala sin mening i den onekligen viktiga fråga, hvarom hans motion handlar. Jag tillåter mig då för den skull gifva till känna, att jag delar motionärens åsigt derom, att öppen omröstning, ur principiel synpunkt sedt, i allmänhet har företräde framför omröstning med slutna sedlar; och tillämpades den i riksdagen, tror jag, i likhet med honom, att den karakter af offentlighet, som Riksdagens förhandlingar rätteligen böra ega, derigenom skulle förhöjas. Och är nu förhållandet sådant, att det öppna voteringsättet i teoretiskt hänseende är det riktigaste, så kan jag för min del icke inse annat, än att det också skall hålla streck i praktiken, eller, för att begagna utskottets egna ord, "medföra praktiskt gagn för det allmänna". Ty är en teori verkligen sann, så måste den, rätt utförd, ovilkorligen hålla hvad den lofvat.

De inkast, utskottet framställt mot lämpligheten och företrädet af det öppna voteringsättet, hafva motionären och den siste ärade talaren, såsom mig synes, så fullständigt bemött, att det icke kan falla mig in att till förnyad vederläggning upptaga dem. Dock ber jag att något få dröja vid tvenne redan berörda punkter i utskottets utlåtande. Jag kan icke underlåta att i anledning af utskottets yttrade farhågor för obehörig inverkan på en representants sjelfständighet, i den händelse voteringen vid riksdagen blefve öppen, i likhet med den näst föregående talaren betona, att den riksdagsmans sjelfständighet föga torde vara att lita på, som, för att kunna bestå proftet, måste söka skydd bakom den slutna röstsedeln.

Än vidare anhåller jag i motsats mot utskottets tvifvelsmål få nämna, det jag håller för ganska sannolikt, att, om omröstningsättet blefve öppet, en tidsbesparing för Riksdagen skulle uppkomma. Det må nemligen väl skäligen kunna antagas, att en del representanter, hvilka nu ofta begära ordet blott för att gifva till känna sin ställning i en eller annan fråga, då merendels skulle inskränka sig till att blott öppet rösta ja eller nej till den gjorda framställningen. Och denna förkortning i Riksdagens förhandlingar blefve icke blott en besparing i tid för Riksdagen i dess helhet, utan ock en helt visst välkommen besparing af besvär för de representanter — och till dessa räknar jag mig — som torde känna sig svaga i debatten, men starka i voteringen.

Sålunda kan jag icke annat än erkänna förslaget principielle värde och tror följaktligen, att det, tillämpadt, skall öka betydelsen och vigten af en representants röst samt såmedelst ock verka gagneligt. Men deremot är jag icke lika öfvertygad om förslagets nödvändighet. Jag vågar således icke, såsom motio-

Angående in-
förande i
Riksdagens
kamrar af
öppen omröst-
ning.
(Forts.)

nären, till stöd därför åberopa den allmänna opinionens allt mera växande kraf. Ty så långt sträcker sig icke min erfarenhet härom, och, så vidt jag vet, har tidningspressen, såsom organ för det allmänna tänkesättet, icke nog tydligt och kraftigt uttalat ett sådant kraf, att man på den grund kan säga reformen vara nödig, om den än är nyttig. Icke heller tilltror jag mig att gent emot utskottets bestridande kunna påstå, än mindre visa, att en öfvergång till den öppna omröstningen är genom det sätt, hvarpå svenska folkets ombud hittills utöfvat Riksdagens beslutande rätt, af behovet påkallad.

Herr talman! Med hvad jag nu haft äran anföra, tror jag mig hafva gifvit goda skäl, för att jag, utan att instämma i det af motionären nyss framställda yrkande, förklarar, att, derest motionens öde kommer att afgöras medelst omröstning, jag icke tvekar att gifva min röst för bifall till förslaget.

Herr Rydin: Den ärade motionären har mycket värtaligt utvecklat de företräden, som den öppna omröstningen ur teoretisk synpunkt eger framför den slutna; och jag vill derutinnan gerna fullkomligt instämma med honom. Jag har för min del icke det ringaste mot användning af den öppna omröstningen, jag anser äfven, att den har sina företräden i praktiskt afseende. Men oaktadt dessa företräden har man ingenstädes ansett sig böra genomföra densamma i dess fulla konsekvens. Märkvärdigt är nemligen, att i alla länders riksförsamlingar, med blott några få undantag, omröstningen under vissa förhållanden kan blifva sluten. Så t. ex. i Norge, i Danmark, i Frankrike och flerstädes. I England hade man, såsom vi veta, för endast ett par decennier sedan öppen omröstning äfven vid representantval, emedan man ansåg sig derigenom böra få det bästa uttryck för den allmänna opinionen, men detta blef, om jag icke missminner mig, så nyss som 1871 förändradt till sluten votering. Således när man kommer till frågan om den öppna omröstningens praktiska gagn, visar det sig, att man icke är så alldeles ense om den slutna omröstningens fördömande, utan att man under vissa förhållanden anser sig behöfva densamma. Här har icke blifvit ifrågasatt, fastän principen blifvit uttalad, att man äfven vid val skulle hafva öppen omröstning, ehuru man skulle kunna med afseende på dem anföra alldeles samma skäl för öppen omröstning, nemligen det manliga utsägandet af den mening man hyser, trots det obehag man har utaf att öppet rösta på den ene eller den andre.

Hvad nu beträffar förhållandena här i Sverige, så kan man icke med skäl såsom föredöme åberopa det numera med den ryska monarkien förenade Finland. Det är ju icke på grund af Finlands föredöme, som vi hafva sluten omröstning, utan allt ifrån den tid, då inom riksdagen en bestämd ordning blef gifven, har detta omröstningssätt varit det antagna. Man har hos oss användt det omröstningssätt, som fortfarande är gällande, eller att man först,

likasom i England och Amerika, svarar på propositionen med tillrop af "ja" eller "nej", men sedermera, om någon vill, att meningarna skiljas åt, skriker till slutet omröstning. I England, i olikhet med hvad som eger rum i nyssnämnda länder, användes vid behof af omröstning "division", man går till olika rum och räknar rösterna på hvardera sidan. I Amerika sker också tillkännagifvandet öppet, då saken ej anses afgjord genom acklamation. Hvad deremot våra förhållanden angår, så har det sin historiskt gifna betydelse hos oss, att slutet omröstning städse begagnats.

När utskottet behandlade denna motion, satte det värde på den varmhjertade öfvertygelse, som motionären lagt i dagen; men man ansåg, att denna hans varmhjertade öfvertygelse icke innebure skäl nog för konstitutionsutskottet att försöka utarbete ett förslag, huru och under hvilka vilkor den öppna omröstningen, som begagnas i andra länder, skulle kunna praktiseras hos oss. Man ansåg icke, att man hade skäl att göra något sådant, förrän man förvissat sig om, att det lönade mödan att på allvar taga upp frågan om slutet eller öppen omröstning. När man fann, att åren 1867, 1873, 1875, 1879, 1881, 1882, 1884, 1885 och 1886 den slutna omröstningen segrat, så ansåg man sig böra fästa uppmärksamheten på förut gifna förhållanden och påpeka, hurusom hvarken Riksdagens kamrar ej heller konstitutionsutskottet visat sympatier för det ifrågavarande förslaget, och med åberopande af detta förklara, att, då så ringa sympatier visat sig, den föreslagna förändringen icke under nuvarande förhållanden kunde anses af behofvet påkallad. Till följd deraf inskränkte sig utskottet till att upprepa hvad förut i frågan blifvit yttradt, utan anförande af någon egen motivering, och ansåg, att något vidare yttrande i denna fråga icke borde afgifvas, förrän man finge se, att Riksdagen hyste någon allvarlig önskan att utbyta den slutna omröstningen emot den öppna.

På grund af hvad jag nu haft äran anförä, anhåller jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Beskow: De skäl, som blifvit anförda nu under debatten och vid föregående tillfällen, då denna fråga varit på tal, äro ganska tungt vägande, så väl de som tala för som de som tala emot den öppna omröstningen. Utskottet har, såsom ock nu dess vice ordförande, anført som ett hufvudskäl emot motionen, att saken fallit vid nio riksdagar. För min del tycker jag detta snarare är ett skäl för förändringen; ty det synes deraf att saken *lefver*, huru mycket man än sökt slå i hjel den; och den har nu rest sig igen för *tionde* gången. Min öfvertygelse är, att den kommer att resa sig äfven hädanefter; huru många gånger den skall återkomma, innan förändringen blir genomförd, veta vi naturligtvis icke. Utskottet har icke anført, huru saken närmare stält sig vid de förra riksdagarne. Jag har sett efter i förhandlingarna och funnit, att sista gången den var före, riksdagen 1886, blef det omröstning här i denna kammare, hvarvid 92 röster afgåfvos för afslag och 32 för återremiss. Jag tror äfven, att det skulle vara af betydelse, om

*Angående in-
förande i
Riksdagens
kamrar af
öppen omröst-
ning.*
(Forts.)

Angående in-
förande i
Riksdagens
kamrar af
öppen omröst-
ning.
(Forts.)

utskottets vice ordförande finge sin önskan uppfylld, att han, så väl som utskottet för öfrigt, nu finge veta, hvad Riksdagens Andra Kammare tänker om saken. Jag föreställer mig därför, att det blir omröstning; och kommer jag för min del i så fall att ställa mig på motionärens sida.

Utskottet yttrar vidare, att man icke kan fästa sig vid förhållandet inom utländska nationalrepresentationer; ty detta kunde "först då tillerkännas någon egentlig vikt, om det ådagalades, att den främmande plägseden med fördel läte tillämpa sig på våra förhållanden". Jag förstår icke riktigt, hvad utskottet dermed menar. Man kan väl icke i vårt land upptäcka förhållanden, som skulle göra det omöjligare här än i andra länder att använda öppen omröstning. Jag kan icke annat än anse detta skäl vara mycket svagt.

Hvad åter skälen för motionen beträffar, kunna de enligt min mening sammanfattas under två särskilda rubriker — jag talar endast om rubrikerna, icke om de olika skäl, man under dem kan hänföra. Den första rubriken är denna: "Mannen bakom sitt ord". Den andra lyder så: "Bort med hemlighetsmakeriet!" Jag tycker att dessa skäl, hvilka också blifvit kraftigt framhållna af motionären, äro så tilltalande, att man icke behöfver några andra för att veta, på hvilkendera sidan man skall ställa sig.

Jag vill dock be att få fästa uppmärksamheten på ännu ett skäl. Antag att här vore öppen omröstning, så att, när vi här debattera en fråga, hvar och en visste: nu blir det upprop, då jag måste säga "ja" eller "nej", skulle icke då — jag vill härmed visst icke säga, att vi icke nu tänka på frågorna med allvar — men skulle icke då uppmärksamheten, långt ifrån att slappas, snarare stärkas och ökas? Detta är också ett af de skäl, som tala för bifall till motionen.

Jag ville vidare säga, att om den öppna omröstningen i *teorien* är god, bör också denna goda teori praktiseras. Jag kan därför icke rätt fatta, hvad utskottet menar, då det säger: "äfven om ur rent teoretisk synpunkt åtskilliga skäl kunde anföras för det öppna omröstningssättet såsom det naturligaste och mest manliga, måste likväl frågan bedömas förnämligast ur synpunkten af dess praktiska gagn för det allmänna".

Icke heller kan jag förstå det uttrycket af utskottet, att motionärens förslag, att vid paria vota talmannens röst skulle vara den afgörande, synes "mindre lämpligt vid det förhållande att talmännen utnämnas af Konungen". Jag kan icke i det nämnda förhållandet se något hinder för förslaget antagande. Hans Maj:t Konungen gifver oss riksdag efter riksdag till talman den person, som — jag är alldeles öfvertygad derom — skulle, derest valet låge i kammarens hand, erhålla alla afgifna röster — utom en enda, nemligen hans egen. Skulle i framtiden detta förhållande ändra sig, kan jag icke se, att detta har det ringaste att göra med nu föreliggande fråga. Ty en annan talman kan icke Hans Maj:t nämna än en representant, som i alla fall har rätt att afgifva sin röst.

På grund af hvad jag anfört yrkar jag, herr talman, bifall till motionen.

Herrar *Wilh. Carlson, Broström, Westrin, Dahm, Andersson* i Hasselbol, *Olson* i Stensdalen, *Björck, Höglund, Lyth, Fredholm* och *Larsson* i Berga förklarade sig instämna med herr Beskow.

Angående in-
förande i
Riksdagens
kamrar af
öppen omröst-
ning.
(Forts.)

Herr Vahlin yttrade: Jag har, i likhet med föregående talare, icke kunnat undgå att förväna mig öfver utskottets behandling af denna fråga. Utskottet har erkänt vissa saker såsom premisser, men dock på ett mycket lättvindigt sätt kommit till en helt annan slutsats än den, till hvilken hvar och en borde komma ifrån de nämnda premisserna. Skälet för utskottets slutsats synes emellertid vara någonting helt annat än utskottet vill fullt utsäga. Utskottet nämner att svenska Riksdagens representanter "i allmänhet" äro sjelfständiga. Detta synes vara det betyg, utskottet vill gifva dem. D. v. s. — om man följer utskottet vidare — de äro i allmänhet sjelfständiga, men i mera grannliga och ömtåliga frågor är ej deras sjelfständighet att lita på. För min del anser jag mig emellertid vara nödgad att protestera emot detta svenska folkets representanter af konstitutionsutskottet gifna betyg. Och äfven om det skulle vara så illa bestädt, att i de många grannliga och ömtåliga frågor, som verkligen förekomma inom riksdagen, representanterna icke skulle vara att lita på, så tror jag, att den öppna omröstningen skulle i motsats mot den slutna verka just till förbättrande af representanternas hållning, och att således — äfven om utskottets åsigt i nämnda hänseende vore riktig — öppen omröstning vore att föredraga.

Det har redan yttrats så mycket i denna fråga, att jag anser mig endast behöfva påminna om ett enda fall, nemligen det, att det vore lika många röster på begge sidor, i hvilket fall den förseglade sedeln skulle afgöra saken, och utslaget helt och hållet komme att bero af den blinda slumpen. Utskottet har föredragit detta och ansett, att den blinda slumpen bättre afgör saken än talmannen, som dock ej blott är af Kongl. Maj:t tillsatt, utan äfven en folkvald representant, och som därför äfven borde hafva rättighet att afgifva sitt votum.

Herr talman, jag inskränker mig att yrka bifall till motionen och afslag å utskottets hemställan.

Herr Björkman: Jag ber endast att få tillkännagifva, att jag icke lemnat min öfvertygelse om nyttan och nödvändigheten af öppen omröstning, ehuru jag i år icke motionerat i frågan. Jag hoppades, att den likväl skulle komma före; så har också skett, och jag är viss om, att den också kommit i bättre händer och blifvit bättre utredd, än om jag framburit den.

Jag tror icke, att det kan gifvas mer än en tanke angående fördelen af att aflägsna detta hyckleri, att gömma sig bakom en sluten sedel.

Angående in-
förande i
Riksdagens
kamrar af
öppen om-
röstning.
(Forts.)

Det har roat mig att läsa igenom de protokoll, som handla om denna sak. Det har icke så litet förvånat mig att se, att, då denna fråga är ifrån är förekommit, många bland våra högt ärade kamrater, som både motionerat om och under debatterna förordadt den öppna omröstningen, efter hand sackat af. Jag har haft svårt att fatta orsakerna härtill.

Herr talman, jag tror ej, att man kan lemna starkare skäl än dem, som redan blifvit lemnade. Sveriges Riksdag har ju undan för undan gått på den banan, att den följt utlandets exempel. Men när man begär, att vi skola göra det äfven i detta fall, så säger konstitutionsutskottet "nej, det passar icke för Sveriges lagstiftande församling."

Jag tror dock för min del, att tiden nu är inne äfven för denna reform; och vi veta, att folket, som har den fullkomligaste rättighet att ega kännedom om, på hvilken ståndpunkt dess representanter stå, fordrar reformens genomförande.

Herr talman, jag yrkar bifall till motionen.

Herr Gumælius: Kanske skulle jag hafva kunnat inskränka mig till att instämna med — jag må gerna säga — alla talare, som före mig yttrat sig i frågan, ja, äfven till en del med konstitutionsutskottets ärade vice ordförande, ty också han yttrade sig ju principiellt för den öppna omröstningen, ehuru han ansåg, att Riksdagen förut visat för ringa sympatier för densamma, och uttalade den meningen, att motionen inom utskottet behandlats med välvilja och medkänsla, ehuru utskottet på grund af åtskilliga föregående ansett sig böra afstyrka densamma. Deraf fann jag, att om konstitutionsutskottet skulle blifva i tillfälle att än en gång behandla denna fråga, sedan kammaren uttalat sig för motionärens förslag, utskottet skulle, så framt det inlöser sin vice ordförandes ord, komma att yttra sig på ett helt annat och mera tillmötesgående sätt om motionen. Derför vidhöll jag min begäran om ordet för att framlägga ett nytt yrkande. Jag anser nemligen, att, om denna fråga redan vore af medkammaren afgjord i enlighet med utskottets hemställan, denna kammare gerna kunde såsom en opinionsyttring bifalla motionärens förslag. Men då frågan ännu är oafgjord i medkammaren, och när det gäller att formulera ändringar i grundlagen, tror jag att det är önskligt, att konstitutionsutskottet blir i tillfälle att yttra sig om formuleringen, innan vi gå att derom besluta. Och då jag hör, att konstitutionsutskottet helt säkert kommer att visa sig mycket välvilligt mot motionen, i fall den kommer till utskottet åter, så har jag, som sagdt, deri en anledning att yrka återremiss.

Någon vidare motivering af detta mitt yrkande kan icke behövas, då det af föregående talare är så mycket och fullgiltigt yttradt till motionens fördel. Det är blott en enda sak, som jag skulle vilja taga upp något, nemligen det påståendet af utskottet, att det slutna omröstningssättet hos oss icke medfört några olägenheter. Ah jo, det har det nog gjort. Då man ju är tvungen att påpeka vissa fall för att bevisa sitt påstående, så skall jag, ehuru

det är mindre behagligt, be att få framhålla ett och annat. Det har vid detta slutna omröstningssätt inträffat, att det ibland varit för många och ibland för få sedlar. Så inträffade en gång att i en gemensam votering sedlarne i den ena kammaren funnos vara flere än de röstande. Omröstningen måste göras om; kamrarne fingo vänta på den ena af dem, men man fick aldrig reda på orsaken till utgången af den första omröstningen. Om orsaken var, att dubbla sedlar blifvit aflemnade, af hvilka den ena glidit ut ur den andra, eller om utgången berodde på felaktighet i protokollets förande, vet jag ej; hvilketdera det än var, så är det lika illa, då det kunnat åstadkomma förryckande af resultatet. Var orsaken den, att dubbla sedlar blifvit aflemnade, så hade det ju ingenting gjort, om den ena varit en ja-sedel och den andra en nej-sedel, men om en röstande, som ville annullera sin röst genom att nyttja två sedlar, hade tagit dem af samma hög, vare sig ja eller nej, så kunde ju detta hafva ändrat resultatet. Hvad der hände, kan hafva händt flera gånger, ehuru det sällan låter sig kontrolleras.

Det visar sig äfven ganska ofta vid den slutna voteringen, att de närvarande äro alldeles för få. Jag föreställer mig, att en väsentlig förbättring häruti skulle inträda, om öppet voteringssätt infördes. Utom det, att landet finge veta, *huru* den ene eller andre representanten röstat, så finge det också veta, *om* han har röstat. Och om det är någon riksdagsman, som aldrig yttrar sig i kammaren, och hans åsichter sålunda icke kunnat blifva kända för valmännen annat än genom den framställning, som han gör deraf, när han kommer hem, och som icke alltid öfverensstämmer med de åsichter, som hans grannar i kammaren *trott* honom ega — ty den slutna voteringen är dock icke mera slutna, än att man i allmänhet känner sina grannars sätt att rösta — så tror jag, att det för en sådan riksdagsman vore godt, om han kunde få visa, *huru* han verkligen röstar. Och skulle han, som aldrig yttrar sig, också ofta vara borta från voteringen, så vore det bra att få veta äfven detta, ty om en riksdagsman, som är, såsom här nyss af någon sades, "svag i debatten", ej heller är "stark i voteringen", då synes det mig vara skäl till ombyte. Det har händt, att representanter notoriskt varit borta från hela riksdagen. Hade den öppna omröstningen varit införd, så hade man vid viktiga voteringar, för hvilka nog skulle offentligen redogöras, varit i tillfälle att se, att de icke deltagit i omröstningen.

Men ibland, herr talman, kan det se ut, som om det vore för få närvarande, och dock är det kanske icke så få, som det visar sig. Det har händt, att något regeringsförslag har gått igenom med blott ett par, tre rösters öfvervigt eller förkastats med lika liten skilnad. Efter hvad jag tror, sitter det omkring ett halft dussin statsråd i riksdagen. Det är åtminstone möjligt, att de i frågor af mera ömtålig art ansett sig böra afstå från att afgöra utgången med sina röster, och att de, om de veta, att det står och väger, föredraga en stark minoritet framför en svag majoritet, åstadkommen endast genom deras röster, och då vore det, om en sak sålunda faller, för dem en upprättelse, om det komme att

Angående införande i Riksdagens kamrar af öppen omröstning.
(Forts.)

Angående in-
förande i
Riksdagens
kammrar af
öppen omröst-
ning.
(Forts.)

stå i referaten, som man stundom ser i referat öfver utländska riksförsamlingars förhandlingar, att den och den och den afhållit sig från voteringen. Och jag tror, att Kongl. Ma:ijts regering stundom vunnit större seger, om den förlorade på ett par röster, än om den vunnit på ett par röster, derest dess egna medlemmar i det förra fallet afhållit sig från omröstningen och i det senare deltagit i den samma. Godt för dem och för andra vore att veta, huru de gjort.

Man kan föra samma tanke vidare. Det kan för riksdagsmannen vara fråga om egen sak på ett helt annat sätt än nyss. För några år sedan förekom i Riksdagen till afgörande frågan om ett stort byggnadsanslag. Det påstods offentligen på flere håll, att utgången af den gemensamma voteringen var beroende på rösterna af några delegare i en mekanisk verkstad. Jag vill förmoda, att så icke var förhållandet. Jag vill antaga, att dessa personer röstade efter sin uppfattning af saken och utan hänsyn till sin ställning till detta företag, eller ock, att de möjligen ansågo sig jäfviga och därför afhölo sig från deltagande i omröstningen. Det hade varit för dem önskligt att kunna visa, *huru* de röstat eller att de antingen afhållit sig från att rösta eller icke alla såsom en man stått på den egna fördelens sida.

Utskottet vill emellertid, att de, hvilkas åsigtter möjligtvis ändrats, skola skyddas, så att de friare må kunna rösta tvärt emot den åsigt de förut förfäktat. Ja, det mest slående exempel i den vägen, som jag sett, var den gemensamma votering, hvarom jag talade för en stund sedan (den, som måste göras om); ty det beräns då, att mer än en af kammarens medlemmar hade hunnit ändra åsigt under den qvart, som förgick mellan första och andra voteringen i samma sak. Om detta berott derpå, att det inlupit någon underrättelse af vigt för frågans bedömande, eller om några framburit sina röster på en slump, kan icke afgöras. Men jag tror, att utskottet, trots sin benägenhet att skydda den enskildes rätt att ändra öfvertygelse, skall medgifva, att ingen fara hade skett, om öppen omröstning användts, äfven om på grund deraf begge omröstningarna gifvit samma resultat, i fall in alles vid öppen omröstning ett sådant omgörande af voteringen varit behöfligt eller ens tänkbart.

Och om vi tänka något på förhållandena i vår egen kammare, så inträffar det, herr talman, vid ett aftonplenium, något sent på qvällen, att blott ett jmförelsevis obetydligt antal af kammarens medlemmar äro tillstädes här i salen — somlige resonnera i sammanbindningsbanan, andre i tidningsrummen, några hafva blifvit hungrige och gått ned för att få sig litet mat —; en ny fråga kommer före, som afstyrkts af utskottet utan reservation; men så framkomma så talande skäl emot utskottets hemställan, att till och med en af utskottets kraftigare medlemmar står upp och säger, såsom vi här nyligen hörde: jag vill, efter hvad här upplysts, öfverlemna åt kammaren att själf bestämma, huru den vill votera; en annan medlem af utskottet förklarar dock, att han ändå tycker, att man bör hålla på utskottets förslag, och yrkar bifall till det samma. De talare, som uppträdt, hafva emellertid lyckats öfvertyga

majoriteten inom den något reducerade samlingen i kammaren, att det är riktigast att rösta emot utskottets förslag och att bifalla det som afstyrkts. Men så är öfverläggningen slut; det tryckes på knapparne der borta och ringes åt flera håll, och så komma från skilda håll — låt oss säga — 37 af kammarens medlemmar inskyndande — somliga från halfatna portioner — upp till voteringen. De taga reda på, hvilken fråga voteringen gäller, se efter i betänkandet och finna att utskottets afstyrkande ej åtföljes af någon reservation, och så votera de i en hastig vändning med utskottet. Innan dessa 37 kommo upp, var det majoritet för afslag å utskottets hemställan, och till och med en framstående medlem af utskottet hade medgifvit, att kammaren fick votera emot utskottet, men så komma dessa 37, som icke hafva åhört diskussionen i frågan och som därför icke veta så mycket om den samma, som de borde hafva vetat, och afgifva sina röster och vända om saken. Jag tror, att om voteringen varit öppen, dessa 37 ej skulle hafva varit benägne att afgifva sina röster så lättvindigt — de skulle antingen hafva hört sig bättre för och säkrare grundat sin mening eller också afhållit sig från omröstningen, och då skulle saken kanske hafva gått annorlunda.

Angående införande i Riksdagens kamrar af öppen omröstning.
(Fort.)

Redan en föregående talare har fäst uppmärksamheten på, hvem det är, som utskottet vill skydda mot påtryckning från högre ort, eller från kommittenterna, eller från de ledande männen inom partiet. (Liksom man icke ändå mycket väl här i kammaren visste, hvar man har sina vänner). Hvem är det då, som utskottet vill skydda? Jo, det är "*en i allmänhet sjelfständig man*". Jag förmodar, att hvarje riksdagsman bör antagas vara sjelfständig. Men utskottet graderar sjelfständigheten. Det synes vilja indela riksdagsmännen i "*sjelfständige*" och "*i allmänhet sjelfständige*". Hvad de senare angår, tycker jag, att de ej hafva någonting i riksdagen att göra. Den öppna voteringen skulle antingen tvinga de "*i allmänhet sjelfständige*" att blifva verkligt "*sjelfständige*" eller också låta dem försvinna ur riksdagen.

Jag önskar framgång åt motionen, men af de formella grunder, jag i början af mitt anförande omnämnde, hemställer jag, herr talman, om återremiss.

Herr Billing: Då så många talare här yttrat sig mot utskottets förslag, skall jag deremot anhålla att få instämma i det slut, hvartill utskottet kommit, och då jag anser, att, om man väger fördelarne och olägenheterna af det ena eller andra förslaget i detta fall, man skall finna, att olägenheterna af den öppna omröstningen äro väsentligt större än fördelarne, så skall jag be att få anföra några skäl för denna min åsigt.

Jag föreställer mig, att frågan om öppen eller slutna omröstning står i nära sammanhang med representanternas förhållande till kommittenterna. Om, såsom från ett håll mycket ifrigt yrkas, representanten, eller den som vill uppställas som riksdagsmannakandidat, skall afgifva sin politiska trosbekännelse, ju mera omfattande dess bättre, eller om man går ännu längre och yrkar in-

Angående in-
förande i
Riksdagens
kammrar af
öppen omröst-
ning.
(Forts.)

förande af det imperativa mandatet, och som betyder, att kommittenterna skola få föreskrifva, huru deras representant skall rösta i en mängd förekommande fall, har man — säger jag — dessa åsikter, ja, då tycker jag, att det är en viss konsekvens i att vilja hafva öppen omröstning, ty det är uppenbart, att om representanten icke är annat än ett mer eller mindre viljelöst verktyg i kommittenternas hand; så är det kommittenternas rättighet att få veta, huru representanten uppfyller sitt uppdrag. Men om denna åsigt mer allmänt gör sig gällande, så att flertalet representanter knappt eger rättighet att hafva någon själfständig åsigt, och denna deras underordnade ställning bekräftas och stadgas genom införande af öppen votering, då kan man väl fråga: hvartill skall då öfverläggningen i kammaren egentligen tjena? För hvem är det då man talar? De personer, som på detta sätt bundit sig, få ju icke lyssna till motskäl, och de som hafva samma åsigt som en känd talare behöfva ju icke höra några ytterligare skäl. Då finnes det ett enklare, mindre tidsödande och kostsamt sätt att taga kännedom om folkets vilja, nemligen att göra så som det tillgår i Schweiz. Om man der icke gillar folkrepresentationens beslut, får man under vissa omständigheter referera till folket, och då röstas det i primärförsamlingarna, i hvilka alla röstberättigade deltaga, och resultatet blir då uttrycket för folkets vilja. Det finnes äfven en annan metod, som herrarne kanske känna till. En viss berömd fransk general har gjort ett utkast till en författning, och dervid kommit till det resultat, att medlemmarne i den lagstiftande församlingen endast böra votera. Då jag för min del hyser den åsigten, att man bör sträfva allt hvad man kan för att icke komma in på sådana afarter af representativt statskick som de nu nämnda, är det uppenbart, att jag anser, att man ej på något sätt bör befordra eller gynna någonting, som kan leda derhän; och då jag tror, att den öppna omröstningen skall i icke oväsentlig grad göra detta, så förmenar jag, att man bör betänka sig många gånger, innan man inför öppen omröstning.

Men äfven hvad angår de representanter, som icke genom af-
lagda politiska trosbekännelser bundit sig, tror man väl att när lidelsernas vågor gå högt och trycket är starkt från regering, kommittenter, den allmänna opinionen i form af tidningspressen eller partibildningar inom kammaren, det då finnes någon sannolikhet för att en representant skall votera bättre och mera i öfverensstämmelse med den öfvertygelse, som han under diskussionen bildat sig, mera i öfverensstämmelse med hvad han anser vara för fosterlandet gagneligt, om man begagnar öppen omröstning, än om man begagnar slutet. De herrar, som talat så mycket för den öppna omröstningen, tyckas icke lägga någon vikt vid att menskligheten icke är så karaktärsstark som man tror. De tro, att genom den öppna omröstningen representationen skall erhålla en sådan fasthet och karaktärsstyrka. Ja, huru det skall gå dermed, det kan jag icke säga, men så mycket kan jag säga, att då man icke begär för mycket af menskligheten, så får man sina förhoppningar minst gäckade. Hufvudsaken är den, att representationen

skall lyssna till hvad som säges under öfverläggningen. Vill man icke det, då kommer jag tillbaka till hvad jag nyss sade: hvarför talar man då här i kammaren? Och tro herrarne att, om man ändrar en öfvertygelse, som man haft i många år, det är så lätt att erkänna, att man misstagit sig. Jag skall taga motionären sjelf till exempel. Om jag antager, att han — och det bör väl ej ligga något förnärmande deri — sedan han i många år förfäktat sin öfvertygelse i denna fråga, blifvit öfvertygad om att han haft orätt, tro herrarne då, att det vore så lätt för honom att öppet erkänna detta?

*Angående in-
förande i
Riksdagens
kamrar af
öppen omröst-
ning.
(Forts.)*

Jag vill nämna, att jag icke är någon synnerligen stark beundrare af den moderna sporten, men att, såsom här är föreslaget, sätta representanterna på manlighetsprof, det är jag verkligen allra minst böjd för, i synnerhet som jag icke vet, huru detta manlighetsprof skulle komma att utfalla i förhållande till fosterlandets intressen.

Man säger, att den öppna omröstningen begagnats med fördel i kommunala angelägenheter; men herrarne böra observera, att herrarne icke veta, huru det skulle hafva tagit sig ut, om man der begagnat sig af slutna omröstning. Och för öfrigt är det stor skillnad mellan politiska frågor och kommunala frågor. De senare beröra ej landets intressen så djupt och nära som de ärenden, hvilka behandlas i riksdagen.

Vidare säger man, att många andra länder med fördel begagnat den öppna omröstningen. Det beror på, huru man läser de olika representationernas historia under senare tiden. Om herrarne läsa hvad som skrifvits af opartiske författare om dessa förhållanden, så skola herrarne finna, att ganska stora och ganska bekymrade klagomål höjas öfver denna öppna omröstning och de stora olägenheter, som deraf förorsakas.

Vidare har man sagt, att, med undantag af en enda tidning, hela tidningspressen varit för den öppna omröstningen. Ja, detta är för mig ytterligare ett skäl att motsätta mig den samma. Ty när både de konservativa och radikala tidningarna förena sig om en föreslagen förändring, så kan man vara säker om, att icke allt är rätt bestämdt, utan att det nog finnes åtskilliga falluckor i förslaget. Att de radikala tidningarna förorda det, är ju helt naturligt; man vet ju, att de älska förändringar och tro, att statens lycka beror på öfvergångar från det ena förhållandet till det andra. Hvad åter de konservativa tidningarna angår, så vet jag ej, hvad som förmått dem att intaga denna ställning till frågan, om icke möjligen deras öfvertygelse, att det, om öppen omröstning infördes, skulle vara lättare att hålla vederbörande representanter inom partibildningens trånga sfer.

Jag vill slutligen fästa uppmärksamheten på, att redan genom 1626 års riddarhusordning infördes slutna omröstning och denna har sedan öfvergått till 1723 års riksdagsordning. Sedan dess har slutna omröstning oafbrutet fortfarit inom svenska representationen. Äfven om jag medgifver att, såsom herr Gumælius nämnde, den slutna omröstningen medfört en och annan olägenhet — något som vidlåder alla slags institutioner — vågar jag påstå, att ingen

Angående in-
förande i
Riksdagens
kamrar af
öppen omröst-
ning.
(Ports.)

kan påvisa, att någon eller några af de olyckor, för hvilka Sverige under dessa århundraden varit utsatt, i mer eller mindre mån haft sin grund deri, att svenska folkets representanter vid sina rådslag begagnat slutet omröstning.

Under sådana förhållanden, och då jag icke tror, att motionären har rätt i sin uppfattning, och jag således naturligtvis icke heller önskar att han skall få rätt deri, samt då jag är öfvertygad att, om man nu införde öppen omröstning i riksdagen, den icke blott icke skulle medföra något gagn för fosterlandet, utan tvärtom säkerligen ganska stora olägenheter, skall jag tillåta mig att yrka bifall till konstitutionsutskottets förslag.

Med herr Billing förenade sig herrar *Werner, Widström, Berndes, Lund, A. V. Carlson, Scenson* i Bossgården och *Akerlund*.

Herr Schöning: För hvarje gång jag talar med någon motståndare mot öppen omröstning om denna sak och frågar, hvarför han är emot att rösta öppet i Riksdagens kamrar, har jag fått det svaret, att det väl vore rätt att så rösta, men det vore oklokt. Konstitutionsutskottets ärade vice ordförande har sagt, att det vore rätt, riktigt och ridderligt att rösta öppet, men det vore icke klokt. Så fattade jag åtminstone hans mening. Ja, klokhet är ett bra ord, men kan man ersätta det med något annat, nemligen "sanning", så skulle jag vilja sätta det i stället. Ty det heter: sanningen segrar till sist. Af detta mitt korta anförande se herrarne, hvartåt jag lutar i denna sak.

Men eftersom jag har ordet, ber jag att få säga ännu något i denna viktiga sak. Det var märkvärdigt att höra de många olika yttrandena på stockholmsbänken, och jag ber att få instämma i den ledamotens yttrande, som sade: "en man bakom ordet". Detta väger mera för mig än den siste ärade talarens yttrande, deri han påstod, att vi icke äro sjelfständiga nog att rösta öppet. Väl, sade han, röstar man öppet i kommunalstämma, hos stadsfullmäktige och i allmänhet i kommunala saker, men de ärenden, som der förekomma äro icke så viktiga och omfattande som de, som förekomma i riksdagen. Detta förstår jag icke. Kunna städer och landsbygd, små eller stora kommuner, tåla vid och behöfva omröstning, huru mycket mera då icke staten i dess helhet. Huru vida de representanter, som sitta här, äro sjelfständiga eller icke, derom vill jag ej yttra mig, men jag förmodar att de, som satt hit oss, tänkt sig att få en så god och bra representant som möjligt. Det är således enligt mitt förmenande icke rätt att krypa undan och säga: därför att icke representanterna äro nog sjelfständiga, vilja vi icke vara med om öppen omröstning. Man säger, att man vill icke hafva sina dumheter så allmänt kända. Ja, kanske det jag nu talar är en mycket stor dumhet, men jag har ärligt sagt ifrån hvad min mening är, och då får jag också stå för denna min dumhet.

Jag skall icke längre upptaga kammarens tid, utan ber att få förena mig med motionären, då jag önskar framgång åt hans motion.

Jag yrkar alltså afslag å utskottets hemställan och bifall till motionen.

Herr Månsson: Det är ju alldeles klart att i denna sak lika-
som i de flesta andra skäl kunna anföras för och emot. Jag är
öfvertygad och villig att medgifva, att det kan sägas mycket till
försvar för att en sådan öppen omröstning, hvarom nu är fråga,
skall vara bättre än den slutna. Men då jag inom konstitutions-
utskottet varit satt att öfverväga skälen för och emot förslaget,
har jag stannat vid det slut, hvartill utskottet kommit. Att den
öppna voteringen skulle kunna en så kraftig verkan åstadkomma,
att med denna personer aldrig skulle kunna afhålla sig från att
rösta, eller att vid sammanträdena i kammaren representanterna icke
skulle kunna bevista andra sammankomster eller sitta på klubben
för att läsa tidningar, tror jag icke hafva grund för sig, ty detta
beror på frågornas vikt och det värde de ega för representanten
men ej på omröstningssättet. Det är äfven sagdt, att den öppna
omröstningen skulle i många fall kunna komma att förkorta dis-
kussionen i kammaren. Konstitutionsutskottet och jag lika med
det hafva varit af en annan mening. Vi hafva tvärtom trott, att
den öppna omröstningen i många fall komme att förlänga diskus-
sionerna, just därför att om t. ex. en ledamot inom ett utskott
hyst en mening och deltagit i det beslut, som af utskottet fattats,
men han sedermera innan ärendet förekommer i kammaren eller
under diskussionen der ändrar mening, så måste en sådan ledamot
ovilkorligen, om han vill stå ren inför kammaren, sina valmän och
landet, öppet säga ifrån att han ändrat sin mening och hvarför
han gjort det. Detta skall göra, att vi med den öppna omröst-
ningen skola få fullt ut lika mycken diskussion och lika långa
öfverläggningar som med den slutna omröstningen. Det har äfven
anförts, och derpå har lagts särskild tonvigt, att "det skall stå en
man bakom sitt ord" och "bort med allt hemlighetsmakeri", det
vill med andra ord säga, att här i kammaren skola sitta personer,
som äro karaktersfasta och veta hvar de äro. Jag vill deremot
säga alldeles bestämdt öppet att, så vidt jag funnit i min tid, så
har aldrig något skäl förelegat för mig att tvifla på kammarleda-
möternas personliga karakter eller att misstänka att någon ryggat
tillbaka för att stå för sin mening, då han ansett behöfligt att ut-
tala den. I hvarje viktig fråga, som djupare gripit in i folkets
intressen, hafva försiggått så godt som öppna voteringar, i det
nästan hvarje ledamot öppet gifvit sin mening till känna. Jag vill
således icke underskrifva att här finnas skäl att tala om vare sig
karakterslöshet eller hemlighetsmakeri. Man säger, att valmännen
skulle vara berättigade att fordra, att deras riksdagsmän votera
såsom valmännen vilja eller såsom de sjelfva skulle göra. Men
är det så, att icke valmännen känna sina representanter bättre,
och att detta skulle utgöra representanternas värde, ty så är bekant-
skapen för liten och förtroendet för lösligt. Ty helt andra om-
ständigheter än de nu nämnda böra vid val af representant vara
bestämmande och gifva representanten hans värde.

Angående in-
förande i
Riksdagens
kamrar af
öppen omröst-
ning.
(Forts.)

Angående in-
förande i
Riksdagens
kamrar af
öppen omröst-
ning.
(Forts.)

Nu är det också slutligen sagdt och framhållet såsom en tyngdpunkt, att så många andra länder hafva detta öppna omröstningssystem och att därför vi också skulle hafva det. Men vi veta icke huru många klagomål i dessa länder framkommit öfver det öppna omröstningssättet. Hvad vi deremot veta är, att stora oroligheter försiggått i andra länders representationskamrar, hvarom vi sakna erfarenhet. Och, så vidt jag förstår, synes den svenska Riksdagen stå framför många representantförsamlingar med sitt lugn, sin försigtighet och flere andra förtjenster. Men det är ju ofta så, att när man har något bra, så vill man hafva något ännu bättre, och då söker man efter detta bättre utan att veta hvad det innebär. Nu har emellertid, så vidt jag funnit, den slutna omröstningen efter vårt nya representationsskicks tillkomst aldrig medfört någon olägenhet. Men nu kommer man det oakadt och säger: därför att andra länder hafva den öppna omröstningen, böra också vi hafva den. Detta är för mig icke något skäl, och jag påstår, att det icke föreligger något behof af denna förändring.

Då skäl för grundlagsändring skall vara det, att ändringen är *högst nödig och nyttig*, och då jag ej kan finna så vara förhållandet i detta fall, kan jag ej vara med om denna förändring, utan yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Bratt: Jag har icke begärt ordet därför, att jag tror mig kunna framlägga några nya skäl till de tungt vägande och talangfullt framställda, som redan anförts för denna grundlagsförändring, utan därför att jag tror, att hvarje yttrande, som går ut på bifall till denna förändring, har en principiel betydelse. Jag har känt mig tilltalad af motionärens förslag, ty jag anser, att om någonstades öppenhet och rent spel äro på sin plats, så är det just uti riksförsamlingen. Väl är det sant, att vid enskilda samtal om denna fråga har jag på åtskilliga håll mötts af den invändningen, att detta är blott ideella funderingar, som icke motsvaras af realitetens kraf, och väl är det sant, att konstitutionsutskottets betänkande går i alldeles denna samma rigtning; men jag har dock hvarken deraf eller af hvad motsidan här anført funnit mig öfvertygad om origtigheten af min åsigt. Jag tror, att om man ser saken från en högre och vidsträcktare synpunkt, skall man finna, att den icke är något foster af idealismen, utan af en verklig samt i fullaste och sannaste mening praktisk åskådning.

Talaren på örebrobanken anförde några skäl, som tala för frågans återremitterande, och dessa skäl kan jag icke annat än finna fullkomligt öfverensstämma med min uppfattning af saken. Då i det, som under denna diskussion förekommit i kammaren, ligger en anvisning, som kan för konstitutionsutskottet vid en förnyad behandling af frågan blifva till nytta, skall äfven jag förena mig i det framställda yrkandet om återremiss.

Herr *Nyrdahl* instämde med herr Bratt.

Herr *Stjernspetz*: Jag tänker icke länge upptaga tiden i denna fråga, men jag vill hafva till protokollet antecknad, att jag i densamma intar samma ståndpunkt som motionären. Jag

vill dock tillägga ett par skäl, som hittills icke blifvit framställda. Det är först det, att man nu ganska ofta sväfvar i ovisshet om den ene eller andre representantens åsigt i en del mycket viktiga frågor. Detta anser jag vara en stor olägenhet, icke blott för valmännen, utan äfven för regeringen och i synnerhet för kammaren själf och dess ledamöter. I synnerhet borde de, som mindre ofta taga till ordet i kamrarne, vara måna om att hvar och en får reda på hvilka åsichter de hysa i de följande frågorna. Jag anser det vara viktigt, att man har reda på hvarje representants så att säga *meritlista*, hvaraf man kan se, huru han uppfattar sitt kall, ty nu kan han misstänkas för att hafva voterat helt annorlunda än hvad han verkligen gjort, och några dylika misstankar behöfde alls icke förefinnas. Jag vill visst icke på något sätt inlägga en förolämpning häri, synnerligen som jag skattar personligen högt flere af dem som äro emot förslaget, men jag kan icke underlåta att uttala, det jag eljest icke kan skatta den riksdagsman synnerligen högt, som, af hvad skäl som helst, icke vågar vara med om öppen omröstning.

Jag yrkar på grund häraf afslag på utskottets betänkande och bifall till motionen.

Herr Andersson i Baggböle: Herr talman, mine herrar! Den nu föreliggande frågan har en ganska stor betydelse och såsom skäl vill jag anföra följande. Såsom skäl för sitt förslag har motionären anført följande: "Karakteren af Riksdagens förhandlingar är ju den, att de skola vara offentliga: riksdagstrycket är tillgängligt för allmänheten, diskussionerna inom kamrarne äro offentliga och allt, som derunder yttras, förvaras i protokollen; men vid det slutliga afgörandet af en stridsfråga — själfva hufvuddrabbningen — kan riksdagsmannen dölja sig bakom den slutna voterings sedeln och insvepa sig i ett hemlighetsmakeri, som står i uppenbar strid med karakteren af en fullständig offentlighet.

Jag är öfvertygad derom, att det allt mer ökade intresse, hvarmed allmänheten omfattar Riksdagens förhandlingar, berättigar den till att kunna erhålla fullständig kännedom så väl om det sätt, hvarpå besluten inom riksdagen tillkomma, som och hvarje särskild riksdagsmans åsichter i de på dagordningen stående frågorna, och jag är öfvertygad om, att allmänna opinionens kraf på öppen omröstning inom riksdagen är från år ökats och fortfarande ökas; och jag finner detta naturligt, ty svenska folket har obestriddigen rätt att kontrollera, huru dess representanter i nationalförsamlingen fullgöra sitt ansvarsfulla och magtpåliggande uppdrag." Detta synes mig så talande för behovet och lämpligheten af öppen omröstning inom kamrarne, att jag på grund deraf, herr talman, yrkar afslag på utskottets hemställan och bifall till motionärens förslag.

Herr Dieden: Flere föregående talare hafva med synnerlig styrka framhållit, att öppen omröstning finnes i de flesta europeiska länder, men de hafva deremot hvarken påstått eller kunnat

*Angående in-
förande i
Riksdagens
kamrar af
öppen omröst-
ning.*
(Forts.)

Angående in-
förande i
Riksdagens
kamrar af
öppen omröst-
ning.

påstå, att man i dessa länders representantförsamlingar är belåten dermed. För min del har jag just i flera länder hört prisas den bestämmelse, som finnes i Sveriges riksdagsordning, om slutna omröstning.

Ett par talare påstodo, att vi i allmänhet icke vore nog mangrant samlade här, men att så skulle inträffa, om vi finge öppen omröstning. Jag tror tvärtom, att åtminstone denna kammars ledamöter i allmänhet äro mera mangrant tillstädes, än hvad fallet är i de flesta andra länders representantförsamlingar, der öppen omröstning finnes föreskrifven, så att i detta afseende skulle vi icke vinna något genom denna reform. Jag anser slutligen, att den öppna omröstningen skall göra representanten till en slaf af hans parti, hvaremot den slutna omröstningen åt honom bevarar hans själfständighet. På dessa skäl yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Herr Andersson i Högkil: Då min motion rönt så stor sympati inom kammaren, och jag medgifver rigtigheten deraf att det af mig framlagda förslaget till grundlagsförändring måste formuleras af konstitutionsutskottet, ber jag att få återtaga mitt förra yrkande och förena mig i det af herr Gumælius framställda yrkandet om återremiss.

Häruti instämde herrar *Carlsson* i Nysäter, *Björkman*, *Stockenberg*, *Vahlén*, *Larsson* i Mörtlösa, *Beskow* och *Andersson* i Hasselbol.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad. Derunder hade yrkats:

1:o) bifall till utskottets hemställan,

2:o) att med afslag å samma hemställan motionärens förslag måste antagas såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling; samt

3:o) ärendets återförvisande till utskottet för förnyad behandling.

Herr talmannen upptog hvart och ett af dessa yrkanden till proposition i nu nämnd ordning och fann den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef likväl begärd, i följd hvaraf, och sedan till kontraposition antagits yrkandet på återremiss, nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad konstitutionsutskottet hemställt i dess utlåtande n:o 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej

Vinner nej, har kammaren återförvisat ärendet till utskottet för förnyad behandling.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, visade 109 ja mot 78 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 7.

I ordningen förekom härnäst konstitutionsutskottets utlåtande n:o 3, i anledning af väckt motion om ändring af §§ 37 och 39 regeringsformen.

*Om ändring
af §§ 37 och
39 regerings-
formen.*

Motionären, herr *P. Andersson* i Högkil, hade i sin omförmälda motion, n:o 4, föreslagit: "att Riksdagen måtte besluta:

att förra delen af § 37 regeringsformen, som börjar med "Konungen eger att i adeligt stånd upphöja" och slutar med "berättigad är", skall upphöra att vara gällande och derifrån utgå; samt att i sammanhang dermed § 39 regeringsformen ändras så, att orden "adeligt stånd och värdighet förläna, eller till greffligt och friherrligt stånd upphöja, eller" derifrån utgå; men hemställde utskottet, att icke heller förevarande motion måtte af Riksdagen bifallas.

Efter föredragning af ärendet anförde

Herr Andersson i Högkil: Utskottets nu föredragna utlåtande har naturligtvis icke rubbat min öfvertygelse i detta fall. Jag hyser förtfarande den åsigten, att ifrågavarande grundlagsstadgande hädanefter icke kan gagna staten, men lifva och underhålla fäfan och flården i ett tomt, onyttigt och klandervärdt titelväsen, om hvilket redan 1840—1841 års konstitutionsutskott yttrade, att det hotar att undergräfvat nationens moraliska kraft. Det har i motionen sagts, att adelskap samt grefflig och friherrlig värdighet, som hädanefter utdelas, endast äro tomma titlar. Utskottet har icke bestridt detta, och det kan icke bestridas, ty den adel, som på detta sätt utnämnes, blir ingenting annat än hvad Naumann och flere både in- och utländske författare kallar "pappersadel", och som i sjelfva verket icke har någonting alls gemensamt med den verkliga börsadeln, hvars rätt till adelskap hvilat dels på historiska, dels på antropologiska grunder, hvarom icke nu är fråga. Frågan är nu den: kan dygden, snillet, tapperheten och förtjensten belönas med tomma titlar? Jag tror icke detta. För mig är det fast obegripligt, att så skulle kunna ske. Men om så vore fallet, är det väl ändå orimligt, att belöningen skall vara ärftlig, alldenstund man icke kan befalla att dygden, snillet, tapperheten och förtjensten äfven skola gå i arf — och detta är då absolut omöjligt. Att blott ett af barnen skall ärfva belöningen, står för öfrigt i uppenbar strid med grundsatsen om lika arfsrätt, som bortåt ett halft århundrade varit erkänd och tillämplad i vår lagstiftning. Dessutom skulle det ju kunna hända, att

*Om ändring
af §§ 37 och
39 regerings-
formen.*

den till adelskap arfsberättigade vore en idiot, under det de öfriga barnen i familjen vore intelligenta. Men dessa skulle ändå "i värdighet, som det heter, vara underordnade idioten, som ärft belöningen för dygd, snille, tapperhet och förtjenst; och *det* vore då bestämdt orimligt. En erkänt stor författare på historieforskningens område säger, att de värdefullaste förbättringarna i lagstiftningen äro just de, som upphäfva föräldrade lagbestämmelser. Och de nu ifrågavarande bestämmelserna kunna väl sägas vara föräldrade, ty de äro till den grad föräldrade, att, om de tillämpades, skulle detta uppväcka en storm af ovilja inom Sveriges alla landamären.

Summan af saken är den, att ifrågavarande grundlagsstadgande numera icke kan gagna vare sig staten, individen eller konungen, ty det är intet medel, hvarigenom en konung kan vinna folkets kärlek, främja rätt och sanning, bygga land eller befordra brödrafolkens väl.

Herr talman, jag yrkar afslag å utskottets hemställan och bifall till min motion.

Vidare yttrades ej. Herr talmannen gaf först proposition på bifall till utskottets hemställan och sedan på afslag derå och antagande af motionärens förslag såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling; och blef dervid utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 8.

*Om tillägg
till gällande
bestämmelser
angående sak-
öreslängd.*

Föredrogs vidare lagutskottets utlåtande n:o 27, i anledning af väckt förslag om tillägg till gällande bestämmelser angående saköreslängd.

I detta utlåtande hemställde utskottet:

att Riksdagen ville, med anledning af en af justitieombudsmannen i ämnet gjord framställning, i skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådant tillägg till gällande bestämmelser angående saköreslängd, att häradshöfding i domsaga, der ting hållas enligt förordningen den 17 maj 1872, åläggas att inom viss lämplig tid efter hvarje allmänt sammanträde till vederbörande kronofogde utgifva saköreslängd.

I fråga härom anförde:

Herr Thomasson: Jag skall, herr talman, genast tillkännagifva, att jag ej kommer att yrka annat än hvad utskottet hemställt. Jag begärde ordet för att yttra något litet med anledning af lagutskottets uttalande beträffande senare delen af min hemställning.

Som kammaren behagade finna, afser mitt förslag hufvudsakligen att vinna en sådan förändring i 2 kap. 8 § rättegångsbalken beträffande utlemning af saköreslängd, att i domsagor, der 1872 års förordning vunnit tillämpning, saköreslängden skulle af domarne utlemnas efter hvarje allmänt sammanträde och icke som nu först vid hela tingets slut. Jag har emellertid ansett, att syftet med denna lagförändring, eller att framtvunga tredskande svarandeparter till inställelse vid rätten och dermed påskynda rättegångars afslutande, skulle i väsentlig mån förfelas, om man icke samtidigt med denna lagförändring äfven gjorde ändring i den bestämmelse i 2 kap. 8 § rättegångsbalken, enligt hvilken det är tillåtet för kronfogde att, sedan han mottagit saköreslängd, dröja med utsökningen af böterna ända till inom nästa ting. Jag har därför i senare delen af mitt förslag hemställt om sådan ändring härutinnan, att det skulle bestämmas en viss kortare tidrymd, inom hvilken vederbörande uppborädsman skulle vara skyldig göra försök med indrifning af böter. Lagutskottet har varit af annan mening och ansett en sådan tidsbestämmelse icke vara af behöfvat påkallad. Och till stöd härför har utskottet åberopat kongl. förordningen af den 6 oktober 1882 och kongl. kungörelserna af den 29 januari 1861, den 27 december 1873 och 5 juli 1884. Kongl. förordningen af den 6 oktober 1882, som handlar om böter för uteblifven svarandepart, innehåller visserligen, att sådana böter *genast* skola utsökas. Men jag ber att få fästa uppmärksamheten uppå, att detta *genast* i det sammanhang, hvori det förekommer, endast betyder, att böter kunna utsökas utan hinder deraf, att det beslut, hvarigenom de ådömts, icke vunnit laga kraft. Någon tidsbestämmelse är här icke gifven, och den tidsbestämmelse, som förekommer i rättegångsbalken, är, som nyss nämnts, icke förändrad genom denna författning. Ännu mindre kan någon förändring sägas hafva åstadkommits genom de åberopade kungörelserna. Dessa kungörelser handla om anteckning af böter och åtgärder för indrifning af böter samt om kontroll och redovisning af böter, och vidare handlar den sista af dessa kungörelser om redovisning inom länen för verkställigheten af meddelade bötesbeslut och för infutna bötesmedel; men ingenstädes förekommer någon förändring af tiden, inom hvilken utsökningen skall ske. Det heter visserligen i den sista kungörelsen, att uppborädsmännen skola *skyndsamligen* vidtaga de åtgärder, som för bötesbeslutens verkställande äro erforderliga; men på detta obestämda och sväfvande uttryck *skyndsamligen* lär man väl icke kunna bygga något ansvars- eller ersättningspåstående för uppborädsman, som gör sig skyldig till för långt dröjsmål. Jag kan således icke finna att de åberopade författningarna uppfylla det ändamål, som jag afsett med förslaget om tidsbestämning för utsökningen, och jag tror därför, att jag haft fog att framlägga detta förslag. Men då jag är viss om att, i händelse det af lagutskottet här tillstyrkta skrifvelseförslaget vinner Riksdagens bifall, Kongl. Maj:t i det lagförslag, som deraf kan föränledas, skall inläggas jemväl en begränsning af tiden för utsökningarna, så har jag intet annat yrkande

Om tillägg till gällande bestämmelser angående saköreslängd.
(Forts.)

Om tillägg till gällande bestämmelser angående sak- äreslängd. att göra, än att kammaren måtte bifalla det af utskottet framlagda skrifvelseförslaget.

Herr Lilienberg: Endast några få ord till bemötande af justitieombudsmannens anförande.

Lagutskottet har icke ansett sig böra tillstyrka Riksdagen att aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t om bestämmande af viss tid, inom hvilken saköreslängd bör utlemnas. De skäl, som dervid varit bestämmande för utskottet, innehållas så väl i 1882 års författning, der det heter, att sådana böter skola *genast* uttagas, som ock i 1884 års förordning, hvilken dels — såsom äfven justitieombudsmannen anförde — i 2 § föreskrifver, att, så snart saköreslängd kommit vederbörande kronofogde tillhanda, denne skall *skyndsamligen* vidtaga åtgärder för medlens indrivande, dels äfven innehåller det stadgande, att han jemte den redovisning, som det åligger honom att afgifva vid hvarje halfårs slut, skall lemna noggrann uppgift om de hinder, som i hvarje fall mött för böternas indrivande. Sammanställas nu dessa stadganden, så ansåg lagutskottet, att särskild framställning i skrifvelsen af den beskaffenhet, som justitieombudsmannen sålunda yrkat, icke vore af behofvet påkallad.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

§ 9.

Härefter företogs till behandling lagutskottets utlåtande n:o 28, anledning af väckt motion om upphäfvande af 10 kap. kyrkolagen, samt skrifvelse till Konungen i fråga om ändring af 18 kap. samma lag.

Till lagutskottets handläggning hade Andra Kammaren hänvisat en inom nämnda kammare af herr *G. Berg* afgifven motion, n:o 79, hvori föreslagits, att Riksdagen ville *dels* "för sin del besluta om upphäfvande af 10 kap. kyrkolagen om bann och bannlysning", *dels ock* "till Kongl. Maj:t ingå med anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till förändrade föreskrifter om begrafningssättet i stället för dem, som förekomma i 18 kap. kyrkolagen och hvilka såmedelst böra upphävas".

Angående upphäfvande af 10 kap. kyrkolagen.

Under *punkten 1* af föreliggande utlåtande hemstälde nu utskottet, att förevarande motion, i hvad den afsåg upphäfvande af 10 kap. kyrkolagen, icke måtte af Riksdagen bifallas.

I en vid punkten fogad reservation hemstälde deremot utskottets ordförande, herr *Ax. Bergström*, med hvilken fyra ledamöter af utskottet från Första Kammaren instämt, "att Riksdagen ville, med anledning af herr Bergs förslag i första punkten af förevarande motion, i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета förslag till lag om kyrkotukt samt framlägga samma förslag för Riksdagen det år, nästa allmänna kyrkomöte sammanträder".

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af ^{Angående upphäfvande af} 10 kap. kyrkolagen.

Herr G. Berg, som anförde: Så vidt jag kan se, har lagutskottet icke på något sätt jäfvat eller vederlagt de skäl, som blifvit framställda i den nu föredragna motionen. Uti denna motion framhålles, huru som utestängandet af en kyrkans medlem från nattvardens bruk och hans skiljande från kyrkans delaktighet strider mot den kristliga kärlek och fördragsamhet, som det åligger den kristna kyrkans medlemmar att utöfva och visa. Vidare: att det kan icke vara den ena menniskan tillstadt att beröfva den andra ett af de nådemedel, som blifvit alla gifna och som alla behöfva. Och slutligen: att det icke får uti ett så viktigt fall vara åt den menskliga, ofullkomliga domsrätten öfverlåtet att frångåta en medlem af Kristi kyrka tillfälle till den försoning och förlåtelse, som är alla utlofvad och erbjuden. Men dessa skäl har, så vidt jag förstår, lagutskottet icke ens sökt vederlägga. Vid det förhållandet skulle man väl haft skäl antaga, att utskottet funnit skäligt tillstyrka motionen. Men så är icke fallet, utan utskottet har alldeles afstyrkt densamma och icke ens omfattat den modifierade mening, som utskottets ordförande och åtskilliga dess ledamöter uti reservation framhållit. Jag skall därför bedja att något få granska de motiv, som i utskottets utlåtande framhållas, och jag skall dervid till en början hålla mig till den del af bannlysningen, som kallas *det större bannet*.

Utskottet har väl medgifvit, att bestämmelserna om denna art af bannlysningen strida mot nutidens kristliga medvetande, och utskottet har dessutom erkänt, att afskaffandet af detta större bann "icke kan anses för annat än ett uttryckligt upphäfvande af lagbestämmelser, hvilka redan äro i verkligheten afskaffade". Men allt detta oakadt har utskottet icke velat tillstyrka upphäfvandet ens af det större bannet, och detta af en försigtighet, som jag anser vara alldeles för långt drifven. Utskottet anser nemligen, att det föreliggande förslaget lider af en brist, derutinnan att det icke omfattar upphäfvandet jemväl af 16 kap. 12 § eller af 11 kap. 6 § kyrkolagen, hvilka lagrum utskottet anser handla om bann af samma art. Granskar man nu dessa af utskottet framhållna lagstadganden och först 16 kap. 12 §, så stadgas der: "Der några treske och motvillige finnas, som gå och drifva i samma härader och stift, hvarest de sina makar hafva öfvergifvit, eller mannen bortdrifver hustrun och sitter sjelf kvar och nyttjar beggaderas egendom, så skall predikoembetet sådane, om de efter föregående ransakning sig icke bättra, från församlingen utesluta". Om nu detta större bann borttoges utan uttryckligt upphäfvande af denna 12 kapitlets 16 §, hvad blefve då följderna? Jo, icke någon annan än den, att bannlysningen icke kunde tillämpas mot lösdrifvare och de personer, som för öfrigt i denna § afses, och jag tror icke, att det skulle ligga den ringaste fara deri. 11 kap. 6 § stadgar: "Men de, som ligga i några grofva synder, skola flitligen och ofta förmanas, att de sig bättra och hålla sig ifrån Herrans nattvard, så länge de lefva i obotfärdighet, och om de ingen

(Forts.)

Angående upphäfvande af 10 kap. kyrkolagen.
(Forts.)

bättring göra, skall med dem således förfaras, som ofvanföre om bannlysning förnämligt är“. Om nu bannlysningsstraffet borttoges, men detta lagstadgande icke uttryckligen på samma gång upphäfves, hvad skulle då följden blifva? Jo, följden skulle blifva den, att för presterskapet i alla fall kvarstode skyldigheten till förmaning för de personer, som i denna § afses och en sådan skyldighet till förmaning bör naturligtvis i alla händelser kvarstå, fastän stadgandet för öfrigt icke skulle vara tillämpligt. Laguskottets försigtighet här vid lag torde sålunda vara alldeles för ömtålig. Jag vill påpeka ett annat fall, då det icke varit något hinder vare sig för laguskottet att föreslå eller för lagstiftaren att besluta om upphäfvandet af en lagbestämmelse, fastän icke alla stadganden, som på något sätt skulle kunna bero deraf samtidigt upphäfdes. Genom lagen den 16 maj 1884 upphäfdes vatten- och brödrastrafet, men i promulgationslagen stadgas fortfarande om sammanläggning af dylikt straff med andra straffarter, och så vidt jag kunnat finna, har detta förhållande icke åstadkommit några förvecklingar. Då hufvudstadgandet om vatten- och brödrastrafet borttoges, förföllo naturligtvis på samma gång alla deraf på ett eller annat sätt beroende stadganden. Så vidt jag kan förstå, borde det därför icke för uskottet hafva funnits den ringaste tveksamhet att föreslå upphäfvandet af bannlysningsstraffet, äfven om 16 kap. 12 § och 11 kap. 6 § kyrkolagen icke samtidigt uttryckligen upphäfts: de hade i allt fall i och med bannlysningens borttagande upphört att vara tillämpliga.

Öfvergår jag vidare till *det mindre bannet*, framgår af laguskottets utlåtande, att uskottet anser detta bannlysningsstraff behöfvas för upprätthållande af kyrkotukten. För min del vill jag icke på något sätt bidra till att lossa några band, som verkligen tjena att befrämja kyrkotukten och sammanhålla statskyrkans medlemmar, utan tvärt om vill jag med all pietet bibehålla dessa band. Men det kan finnas band, hvarmed kyrkan söker sammanhålla sina medlemmar, hvilka band äro med så omild hand anlagda och till sin natur så kärlekslösa, att de lätt brista och derigenom verka i alldeles motsatt syfte mot det man velat åstadkomma, och till sådana räknar jag äfven bannlysningsstraffet. Det afser afstängandet från ett nådemedel, som enligt min åsigt är lika välbehöfligt för alla. Men skulle det vara mera behöfligt för någon än för de fleste, så är det väl just för den, som man söker frångå ett sådant medel till försoning och förlåtelse, för den nemligen, som framhärdar i synd och last. En sådan person behöfver försoning bättre än någon annan. Men honom vill man frångå detta nådemedel. Det är väl icke för alltid man vill göra det, utan det är, som kyrkolagen säger, ”till en bestämd tid“. Men jag anser farligt och sålunda förkastligt att åt ofullkomliga människors domsrätt öfverlemna pröfningen i detta fall och att fixera denna tid till år, månader, kvartal eller huru tidsmättet än må bestämmas.

Det torde sålunda icke hafva bort möta några betänkligheter för laguskottet att tillstyrka bifall till min motion äfven i denna del,

och några sådana betänkligheter för denna kammare att, oaktadt utskottets afstyrkande, bifalla motionen torde desto mindre böra förefinnas, som kammaren vid ett föregående tillfälle, nemligen den 23 april 1884, för sin del beslutit, att hela 10 kap. kyrkolagen om bann och bannlysning skall upphävas.

*Angående upp-
höfande af
10 kap. kyrko-
lagen.
(Forts.)*

Men detta oaktadt vill jag emellertid, för att söka på det bästa sätt befrämja det mål, som åsyftas, ansluta mig och yrka bifall till den reservation, om hvilken lagutskottets ordförande och åtskilliga af dess medlemmar förenat sig, och sålunda hemställa, att kammaren måtte besluta att i skrifvelse anhålla, "det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета förslag till lag om kyrkotukt samt framlägga samma förslag för Riksdagen det är nästa allmänna kyrkomöte sammanträder".

Herr Redelius yttrade: Jag instämmer i det slut. hvartill den föregående talaren kommit, och yrkar således afslag på lagutskottets utlåtande i den punkt, som nu är föredragen. Men jag ber få reservera mig mot hans skäl, som jag icke i allo kan godkänna. Utan att vara vidlyftig ber jag derför att få säga ett par ord mot de tre skäl, motionären anförde för sitt förslag.

Jag kan icke medgifva, att det skulle anses "strida mot den kristliga kärleken och fördragsamheten", då kyrkan genom sin styrelse förklarar, att den eller den personen har visat sådan sinnesstämning eller förer ett sådant lefverne, att han under en tid icke bör få bruka Herrans heliga nattvard.

Icke heller kan jag utan vidare gå in på, att det är rätt sagdt af motionären, då han påstår, att "det icke kan vara den ena menniskan tillstادت att beröfva den andre ett af de nådemedel, som blifvit alla gifna och som alla behöfva". Detta är vilseledande taladt, så vidt jag förstår, och tarfvar förklaring. Kyrkosamfundet har visserligen rätt och pligt att så vidt möjligt värna om sakramentets helgd, hindra missbruk och såsom kyrkotuktsmedel förhindra en uppenbart ogudaktig att begå Herrans nattvard. Men att af sådana skäl afhålla från nattvardens bruk är ju uppenbarligen något annat än att "beröfva" någon sakramentet. Nej, kyrkan vill icke röfva sakramentet från någon af dess medlemmar. Nej, det är icke heller afsigten med sådana stadganden, som verkligen förefinnas, särskildt i 1855 års förordning, att beröfva någon något nådemedel; utan meningen är endast att gifva en förklaring, att den person, som begått något af de brott, som der uppräknas, och derför blifvit domfäld, icke har en sådan sinnesstämning, att han sig till godo kan få tillträde till nådemedlen. Men naturligtvis eger han tillfälle att, när han vill det och sådant begärrer, blifva återförenad med kyrkan och sedan få nattvarden.

Icke heller kan jag gå in på det påståendet om domsrätten, som göres af motionären, och jag anser detta påstående vara mycket vilseledande. Han säger att det är åt denna domsrätt "öfverlåtet att främtaga en medlem af Kristi kyrka tillfälle till försoning och förlåtelse". Det förvånar mig att finna ett sådant yttrande nedskrifvet af den högt aktade motionären, och häremot

Angående upphäfvande af 10 kwp. kyrkolagen.
(Forts.)

vill jag endast uttala min reservation, då det är allmänt bekant, att enligt vår kyrkas lära en hvar eger tillträde till den förlåtelse och försoning, som nådemedlen skänka, när helst han det begär. Men att nådemedlen icke kunna påtrugas någon, det är en själfklar sak. I andra kapitel af kyrkolagen än det 10:de stadgas om de tillfällen, när prest skall förvägra nattvarden. Der säges t. ex. i det 8:de att detta skall ske, utom på andra grunder, särskildt på grund af bristande kristendomskunskap och deraf föranledda oförmåga att rätt fatta sakramentets innebörd. Vidare skall han förvägra nattvarden "åt fånar, så länge de intet kunna sig besinna", samt åt barn i spääd ålder med flera. Men att nu dessa människor förvägras nattvarden beror alls icke på någon dom öfver dem, och det innebär icke heller att man beröfvar dem något nådemedel; utan det betyder endast de icke hafva den sinnesstämmning eller den förmåga att fatta saken, som är nödvändig för den själfpröfning, som erfordras för nattvardens rätta begående, och det är därför som de tillsvidare afhållas från densamma, tills de "kunna besinna sig", erhålla "nödig upplysning", eller "göra bättring".

Då jag sålunda endast velat afgifva min reservation mot de skäl, som af motionären blifvit förebragta, men jag dock är ense med honom i det yrkande han nyss gjort, så har jag begärt ordet för att tillkännagifva detta och instämma i den reservation, som af lagutskottets ordförande m. fl. medlemmar af utskottet blifvit bilagd betänkandet, till hvilken reservation jag alltså yrkar bifall.

I detta yttrande instämde herrar *Metzen*, *Sundberg* från *Vexjö* och *Ekeborgh*.

Vidare anförde:

Herr *Smedberg*: Motionären yttrade till en början att lagutskottet icke vederlagt de skäl, han anført i sin motion för afskaffande af 10:de kapitlet i kyrkolagen. Detta är sant, ty lagutskottet har gillat hans skäl. Men till följd af andra skäl af rent formel art har lagutskottet icke ansett sig kunna tillstyrka motionärens förslag, att helt enkelt afskaffa kyrkolagens 10:de kapitel utan att i sammanhang dermed afskaffa andra i samma lag förekommande liktydiga stadganden, som anses föräldrade och orimliga. Och det är väl icke underligt, att lagutskottet icke kunnat tillstyrka bifall till detta upphäfvande af 10:de kapitlet kyrkolagen; ty då skulle de andra stadgandena i kyrkolagen, hvilka motionären nu själf uppläst, hafva kommit att qvarstå, ehuru äfven de innehålla bestämmelser angående bannlysningsstraffet, såsom i synnerhet 11:te kapitlet 6 §, som hänvisar till 10:de kapitlet. Det är förunderligt att motionären, som är jurist, icke observerat eller föreslagit afskaffande på en gång af alla de orimliga föreskrifter, som i kyrkolagen i förevarande hänseenden förefinans. Ty då hade det troligtvis icke mött något motstånd att afskaffa dem alla. Men ett annat skäl för lagutskottet att ställa sig på den stånd-

punkt. det intagit, var också det, att motionären icke föreslagit att sätta något annat i stället för det han vill hafva bort. Ty något bör väl ändå vara stadgad i kyrkolagen rörande kyrkotukten. Vi veta t. ex. att frikyrkorna utöfva en mycket sträng kyrkotukt, och att de afvisa ifrån sin kyrka dem, hvilka icke äro henne trogna. Hvarje straffpåföljd i sådant hänseende kan väl icke heller vår kyrka undvara. Det har nu varit föreslaget många gånger, att något borde göras för att få lämpliga bestämmelser rörande kyrkotukten. En straffpåföljd, som man tänkt sig kunde vidtaga t. ex. mot sådana som äro uppenbarliga hädare, är den, att man kunde utesluta dem från rätt att deltaga i val af kyrkoråd och af själasörjare. Jag tror att de derigenom skulle blifva mycket mera straffade än genom deras utestängande från nattvarden. Genom deras uteslutande från deltagandet i dessa val skulle deras äregrighet, som är en ömtålig sträng hos sådant folk, komma att blifva på ett kämbart sätt berörd. Men genom deras uteslutande från nattvarden är icke mycket vunnet. Ty det finnes många af dem, som i stället för att begagna sig af detta nådemedel, kanske drifva gäck med detsamma, fastän de ändock stå kvar inom kyrkan. Ett sådant förslag i fråga om kyrkotukten synas mig därför kunna lända kyrkan till nytta. Men i fråga om den nuvarande kyrkotukten har det större bannet icke tillämpats på flera år, under det att det mindre visserligen kunnat tillämpats och personer sålunda uteslutits från nattvarden. Men äfven om det kunnat och kan tillämpas, vill jag icke att det skall stå kvar såsom en straffpåföljd för dem, som icke ställa sig kyrkoordningen till efterrättelse.

Nu har här yrkats bifall till reservanternas förslag. Det är samma förslag, som år 1884 tillstyrktes af lagutskottet. Men då tingo vi en ofantlig mängd förebräelser för att vi framkommit med ett förslag, som icke blifvit direkt framställt af motionären i frågan. Det förslag, som motionären nu afgifvit, är emellertid alldeles detsamma, som framställdes af den motionär, hvilken då väckte förslag i frågan. Och därför motsatte vi oss i utskottet den mening, som ordföranden hade. Ty ordföranden ville, att vi skulle fatta samma beslut nu som då. Med anledning häraf erinrade vi derom, att det var på detta lagutskottets beslut, som frågan förra gången föll. Och reservanterna vilja icke ens upphäfva de nuvarande bestämmelserna i 10 kap. kyrkolagen i denna del, utan de vilja helt enkelt aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ett lagförslag, hvari fullständiga bestämmelser angående kyrkotukten skulle införas. Men detta är något, som motionären icke anhållit om, och att antaga reservanternas förslag tror jag därför icke går an, då ej motion derom blifvit väckt. Då är det helt visst bättre att antaga lagutskottets förslag och att motionären, med ledning af hvad som vid frågans behandling nu förekommit, utarbetar ett nytt förslag, som omfattar alla de orimliga och föråldrade stadganden, som rörande denna sak förekomma, samt därefter vid nästa riksdag å nyo väcker motion i frågan. Då kan också Riksdagen utan betänkligheter besluta en skrifvelse till Kongl. Maj:t om in-

Angående upp-
häfvannde af
10 kap. kyrko-
lagen.
(Forts.)

Angående uppförande af sådana stadganden i kyrkolagen, hvilka må anses nödiga för kyrkotuktens upprätthållande. Med ett sådant uppskof är heller ingenting förloradt. Ty något afgörande beslut i frågan kan icke ega rum förrän om fyra år, då kyrkomötet härnäst sammanträder. Det är därför jag tror, att Riksdagen för närvarande icke kan göra något annat än antaga lagutskottets förslag, till hvilket jag, herr talman, anhåller om bifall.

Herr Beskow: Att förändringar i kyrkolagen äro nödvändiga, har uttalats så många gånger och så många ändringsförsök hafva blifvit föreslagna, att säkert alla äro ense om behovet af en sådan förändring. Nu är fråga om att 10:de kapitlet, som handlar om kyrkotukten, skulle borttagas. Svenska kyrkan måste hafva rättighet att utöfva en viss kyrkotukt, derom lärer näppe- ligen finnas mera än en mening. Och jag tror vi alla äro ense om, att detta 10:de kapitel icke bör få stå qvar sådant som det är. Jag vill fästa uppmärksamheten särskildt på 3:dje § af detta kapitel, der det heter om den, som kommer under det större bannet, "att den, som igenom denna större bannlysning varder satt utom Guds församlings gemenskap, skall ock vara utesluten ifrån alla sam- qväms och umgänge med annat folk, förutan sin bustrus, barns och tjänstehjons. Om någon dessutom, som vet, att han är banlyst, honom herbergerar, eller med honom äter och dricker, den skall stå uppenbar skrift". Mine herrar, bör en sådan paragraf få stå qvar i vår kyrkolag?

Motionären uttalade nyss sin förvåning öfver, att icke lagutskottet lemnat sitt bifall till ordförandens reservation. Jag delade denna hans förvåning. Men när jag nu hört en af lagutskottets aktade medlemmar upplysa om, att lagutskottet, då det en gång förut kom in till Riksdagen med förslag till en sådan skrifvelse, som den ordföranden i sin reservation föreslår, erhöi förebräelse därför och att detta skrifvelseförslag blef af kammaren afslaget, samt att utskottet sålunda icke tyckt det vara skäl att upptaga det å nyo, så må jag säga, att jag nu förstår, hvarför utskottet handlat som det gjort. Men jag tror likväl att, såsom saken nu mognat, vi kunna förena oss med reservanten om en skrifvelse i ämnet. Jag vill hellre vara med om att bifalla ordförandens i lagutskottet reservation än att nu låta saken falla i hopp om att vid nästa riksdag få en fullständigare motion i ämnet. Saken måste ju i alla fall gå till kyrkomötet och kan icke afgöras utan kyrkomötets bifall. Om vi nu antaga reservationen, så är saken redan från Riksdagens sida afgjord.

Nu hör jag till min stora glädje, att reservationen bifallits af Första Kammaren. Då jag var inne i Första Kammaren för en stund sedan för att höra huru långt man kommit, hörde jag ordföranden i lagutskottet börja tala till försvar för sin reservation. Utgången af frågan inom medkammaren är nu bekant, och då hoppas jag afven att denna kammare gerna skall besluta en skrifvelse till Kongl. Maj:t i det syfte, som reservationen angifver.

Herr Lilienberg: Sedan en ledamot af lagutskottet yttrat sig, kan jag säga, att jag är i det väsentliga förekommen af honom. Jag vill blott tillägga, att jag icke kan föreställa mig, att denna kammare skulle vilja skrifva till Kongl. Maj:t med anhållan om förslag till fullständiga stadganden rörande kyrkotukten, utan jag tror, att kammaren vill, att en sådan skrifvelse skall komma ifrån kyrkomötet. I allt fall är det ett faktum, att till följd af kyrkomötets skrifvelse år 1878 frågan redan är under Kongl. Maj:ts pröfning. Jag anhåller om bifall till utskottets hemställan.

Angående upphäfvande af 10 kap. kyrkolagen.
(Forts.)

Herr Waldenström från Visby: Herr talman! Den tolkning af grundlagen har väl, åtminstone nu på senare tider, här i kammaren gjort sig gällande, att, om en motionär framlagt ett förslag, hvars behandling tillhör lagutskottet eller något annat utskott, som saknar motionsrätt, utskottet icke eger grundlagsenlig rätt att tillstyrka, eller Riksdagen att fatta ett beslut, som går öfver hvad motionären yrkat. Det enda utskottet och Riksdagen i detta afseende tillåtit sig har varit ett eller annat förtydligande tillägg eller någon mindre förändring, som icke öfverskridit hvad som af motionären uppenbarligen åsyftats. I den motion, som nu föreligger till behandling, har motionären endast yrkat, att 10 kap. kyrkolagen, som handlar om bann och bannlysning, måtte upphävas. Det är således endast en viss art af kyrkotukt, som motionären vill hafva bort ur kyrkolagen. Men detta oaktadt yrkar nu motionären och flere med honom bifall till den vid betänkandet fogade reservationen, som går ut derpå, att Riksdagen skulle hos Kongl. Maj:t begära en lag om kyrkotukten i hela dess utsträckning. Det vore ungefär detsamma som om, i fall motion väckts om någon obetydlig förändring, exempelvis i lagens stadganden angående enkel stöld, lagutskottet och Riksdagen skulle taga sig före att omarbete hela lagstiftningen angående tjufnad. Detta kan jag för min del icke finna grundlagsenligt. Riksdagsordningen säger uttryckligen, att lagutskottet endast har att "meddela utlåtande" öfver sådana förslag, som till utskottet från kamrarna remitteras. Men kan man nu säga, att reservanterna inskränkt sig till att afgifva utlåtande öfver motionärens förslag om bann och bannlysnings upphäfvande, då de komma fram med en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om en ny lag i allt hvad som rör kyrkotukten? Då motionären endast yrkat att bannet och bannlysningen skola borttagas, så svara reservanterna inom lagutskottet med att begära hos Kongl. Maj:t en helt ny lag med en mängd nya straff. Det torde vara uppenbart, att reservanterna, då de detta gjort, icke inskränkt sig till att afgifva utlåtande öfver det förslag, som förelegat, utan gått vida deröfver.

Uti nästa punkt säger lagutskottet, i anledning af motionärens förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om en ny lag angående begravningsättet, att lagutskottet icke för sin del funnit lämpligt, "att Riksdagen hos Kongl. Maj:t gör framställning om upphäfvande af gällande bestämmelser i ett ämne, rörande hvilket

Angående upp-
höjande af
10 kap. kyrko-
lagen.
(Forts.)

positiva föreskrifter icke kunna undvaras, utan att dervid ens antyda beskaffenheten af den nya lagstiftning, som begäres“.

Om man nu med skäl kan säga detta om en så enkel fråga som den om begrafningssättet, skulle man väl med mycket större skäl och befogenhet kunna säga detsamma om en så invecklad och svårlöst fråga som den om kyrkotukten. Men fastän reservanterna utan anmärkning varit med om det uttalande, som jag nyss uppläst, hafva de ändock sjelfve icke ansett nödigt att på minsta sätt angifva i hvilken riktning den lag angående kyrkotukten, som man begär af Kongl. Maj:t, skulle gå. Detta synes mig vara en så stor brist i reservationen, att jag anser densamma endast af den orsaken oantaglig. Jag yrkar alltså bifall till utskottets betänkande i denna del.

Herr Widström: Såsom den siste talaren erinrat, döljer sig under denna fråga en annan, nemligen om lagutskottets befogenhet att i det betänkande, som lagutskottet afgifvit, gå utöfver hvad motionen innehåller. För min del får jag säga, att om motionen gäلت hos Kongl. Maj:t begära nya stadganden för svenska kyrkans kyrkotukt, skulle jag velat vara med om saken. Men, såsom här redan sagts, går motionen alls icke ut på att få en sådan lagstiftning till stånd. Den har ett rent negativt syfte; motionären har fäst sig vid vissa oegentligheter i kyrkolagen, som han vill ha upphäfda. Både i sin motion och i sitt anförande i denna fråga har han dock fält yttranden, som skulle kunna innebära att han ville ha bort alla stadganden om kyrkotukt ur lagstiftningen. Vid sådant förhållande kan jag icke finna annat, än att lagutskottet, som icke eger motionsrätt, icke hade bort gå längre än att af- eller tillstyrka hvad motionären föreslagit. Hade utskottet tillstyrkt motionen, skulle sådant innebära, att hvarje stadgande om både det större och det mindre bannet skulle ur kyrkolagen blifvit borttaget, och all kyrkotuktslagstiftning utplånad. Då motionären sedermera i sitt yttrande här omfattat reservationen och yrkat bifall till densamma, har han således i sjelfva verket frångått grunderna för sin egen motion och gått öfver på den motsatta sidan, som vill ha kyrkotukt, fastän i annan form. Han fälde visserligen några ord om att han icke ville försvaga kyrkotukten, men verkan af bifall till hans motion skulle i alla fall blifva sådan. Hufvudfrågan är emellertid, om kammaren skall auktorisera ett sådant förfaringssätt, att ett utskott, som icke har motionsrätt, skall kunna gå utöfver hvad en motionärs förslag åsyftat, för att i stället söka åstadkomma andra stadganden, som icke i motionen begärts. Till införande af ett sådant förfaringssätt vill jag icke bidraga med min röst, emedan jag anser det grundlagsvidrigt, och jag yrkar därför bifall till utskottets betänkande.

Herr Redelius: Det är med anledning af hvad de två sista talarne yttrat angående den grundlagsenliga behandlingen af den föreliggande frågan, som jag begärt ordet. Jag kan icke dela deras åsigt. Jag har nemligen fattat det så, att, om ett utskott

icke vill i allo tillstyrka en motionärs förslag, det dock är oförhindradt att föreslå Riksdagen något, som är mindre än hvad motionären föreslagit, dock allt under förutsättning, att detta mindre rör sig inom samma område, som motionen omfattat. Nu synes mig så vara förhållandet här. Reservanten, till hvars reservation jag yrkat bifall, har kommit fram med ett förslag, som är mindre än det motionären framställt. Det tionde kapitlet i kyrkolagen handlar om kyrkotukten. Detta kapitel har motionären föreslagit skola upphävas, men utskottet har icke velat vara med härom. Vi som förenat oss med reservanten, hafva icke heller velat upphäva det kapitlet utan vidare, men vi vilja hafva en förändring i syfte att få andra bestämmelser om kyrkotukt *i stället för* de i kyrkolagen 10 kap. nu befintliga; men denna förändring föreslå vi icke nu, utan hemställa, att Kongl. Maj:t måtte anmodas af Riksdagen att inkomma med ett förslag i detta hänseende. Då jag anser detta skrifvelseförslag omfatta något mindre än hvad motionären föreslagit, kan jag icke finna annat än att Kammaren är fullt befogad att dertill lemna bifall, och med en sådan uppfattning ber jag att få vidhålla mitt yrkande.

Angående upphäfvande af 10 kap. kyrkolagen.
(Forts.)

Herr Sven Nilsson: Om det verkligen vore så, som den siste talaren påpekade, att reservationen skulle innehålla något mindre än motionären yrkat, så kunde hans uppfattning vara riktig, men jag vill fästa uppmärksamheten derpå, att motionären endast begärt, att bannstraffet skall upphävas, och således icke ifrågasatt att begära ny lag om kyrkotukt i sin helhet. Då reservationen deremot innehåller en begäran om utarbetande af fullständiga lagbestämmelser rörande kyrkotukten, är det således en hel lagstiftning, som omfattas af reservationen. Nu vill jag för min del icke bestrida, att icke den frågan kan i alla fall upptagas af kammaren, och det beror naturligtvis på herr talmannen, hvilken uppfattning han har om det grundlagsvidriga eller icke. Men kammaren bör i alla händelser vara högst försiktig och varsam rörande en sådan fråga, som i så väsentlig grad öfverskrider hvad motionären begärt.

Jag föreställer mig också, att, om man skulle skriva till Kongl. Maj:t, motiven för skrifvelsen borde vara omfattade af utskottets ledamöter mera allmänt än af en enskild reservant. Jag vill för min del icke skriva till Kongl. Maj:t på de grunder, hvarpå reservanten har motiverat sin skrifvelse, och vill icke heller vara med om att hos Kongl. Maj:t begära förslag till allmän kyrkotukt. Vi erinra oss alla ganska väl, huru ställningen var under sista kyrkomötet i vissa kyrkolagsfrågor, och jag erinrar särskildt om kyrkomötets beslut, att de som icke blifvit döpta icke skulle få deltaga i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut. Nu har en ledamot af lagutskottet sagt, att det borde i en sådan lag om kyrkotukt finnas en bestämmelse af det innehåll, att den, som hade någon afvikande mening från den lutherska kyrkans lära, icke skulle få ha rätt att välja prest och deltaga i val af kyrko- och skolråd. Sådana drakoniska lagbestämmelser vill jag icke vara med om, så

Angående upphäfvande af 10 kap. kyrkolagen.
(Forts.)

vida man icke samtidigt befriar sådana, som affalla från statskyrkan, från att betala afgifter till presterskapet, ty skattepligt och rösträtt äro så förbundna med hvarandra, att de ej kunna skiljas. I motsatt fall få vi behålla den gamla lagen, som visserligen är föråldrad och orimlig — men den kan i vår tid ej tillämpas, och är således oskadlig. Frågan ligger ju redan hos Kongl. Maj:t, och blir der nog utredd. Skall Riksdagen skriva till Kongl. Maj:t, bör den i skrifvelsen säga rent ifrån hvad den vill hafva och icke komma fram med sådana obestämda och omotiverade förslag, som nu i reservationen. Bäst helt enkelt upphäfva nuvarande uråldrade bestämmelse, emedan jag är viss om, att, om Kongl. Maj:t skulle komma fram med ett sådant lagförslag, som går i den riktningen, som kyrkomötet sist beslöt, eller som en lagutskottsledamot har framhållit, det icke skulle kunna vinna åtminstone denna kammars bifall.

Det är på dessa skäl, som jag för min del, då motionären icke ens vågat yrka bifall till sin motion, hvilket jag helst skulle velat icke kan vara med om reservationen, utan hemställer jag, för att ej splittra meningen, om bifall till lagutskottets förslag för närvarande, under förutsättning att frågan i allt fall snart kommer fram till Riksdagen i sådant skick, att den kan af denna kammare bifallas i den riktning jag åsyftar.

Herr G. Berg: Jag begärde ordet för att bemöta den åsigt, som framhållits af talarne på visby- och stockholmsbankarne, eller att lagutskottet skulle öfverskridit sin befogenhet, om det tillstyrkt hvad reservanterna förorda, hvilket enligt desse talares mening skulle utgöra något helt annat än hvad jag i min motion föreslår. Sedan jag begärde ordet, har herr Redelius, såsom mig tyckes, på fullt tillfredsställande sätt besvarat denna anmärkning, men jag ber emellertid få tillägga, att här har endast blifvit ifrågasatt en skrifvelse till Kongl. Maj:t, och vid ett sådant förhållande tror jag icke det är skäl att hysa så stora betänkligheter, som desse talare framhållit.

Jag ber vidare få påpeka, att den åsigt, som jag nu uttalat, äfven gjort sig gällande i Första Kammaren icke endast vid 1884 års riksdag, utan äfven vid den omröstning, som för en kort stund sedan uti nu förevarande fråga försiggick. Vid 1884 års riksdag yrkades ett fullständigt upphäfvande af tionde kapitlet kyrkolagen, och lagsutskottet föreslog då: "att Riksdagen ville i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета förslag till lag om kyrkotukt samt framlägga samma förslag för Riksdagen det år, nästa allmänna kyrkomöte skulle sammanträda."

Detta utskottets förslag antogs i Första Kammaren, men föll i Andra Kammaren. Skiljaktigheten mellan denna kammars och medkammarens åsikter bestod dock deri, att denna kammare ville gå ett steg längre, nämligen afskaffa hela tionde kapitlet. Jag tror således icke, att kammaren nu behöfver ha så stor betänklighet att bifalla reservationen; och då lagutskottets ordförande, som är känd för att vara högst försigtig, icke funnit sig böra hysa

några betänkligheter i detta fall, så vågar jag hålla före, att kam- *Angående upp-*
marens ledamöter icke heller behöfva drifva sin ömtalighet ännu *häfva af*
längre. *10 kap. kyrko-*
lagen.

Om jag fattade talarens på stockholmsbänken yttrande rätt, så ansåg han, att jag i mitt föregående anförande skulle ha antydt, att jag ville hafva bort ur kyrkolagen alla föreskrifter om kyrkotukt. Mot denna uppfattning vill jag inlägga den bestämdaste gensaga. Något sådant har jag aldrig haft för afsigt, utan min motion har endast åsyftat att få bort den art af kyrkotukt, som bannlysningsstraffet afser. Jag ber endast få tillägga, att jag fortfarande yrkar bifall till reservanternas förslag.

(Forts.)

Herr Rydin: Jag tror för min del, att den åsigt, som herr Waldenström från Visby uttalat i denna fråga, är mest öfverensstämmande med grundlagens mening, och att kammaren sålunda vid fråga om modifikation af motionärens förslag icke får gå utöfver hvad som i en motion innehålles. Men jag vet också, att utskottet många gånger förut gått utöfver hvad som blifvit föreslaget i en motion. Det har förbättrat motionen och tillagt paragrafer, som icke legat inom det område, motionen omfattat, och har genom ett dylikt förfarande gått ganska långt i afvikelser från sjelfva motionen. Detta har berott på en praxis, som här i kammaren nu rotfäst sig så, att det är svårt att komma derifrån, en praxis, som ej kan anses stå i trogen öfverensstämmelse med grundlagens mening.

Min uppfattning af sättet för behandling af frågor sådana som dessa är den, att om lagutskottet anser sig icke kunna antaga ett förslag, sådant det framlagts, och fråga uppstår om en skrifvelse till Kongl. Maj:t, hvilken går utom de gränser, som af motionens föremål angifvas, så borde lagutskottet ej inlåta sig på förslag om skrifvelse, utan det får bero på enskild motionär att, sedan motionen blifvit afstyrkt och förfallen, väcka förslag i detta afseende, hvilket har till följd, att detsamma erhåller särskild beredning och handläggning af tillfälligt utskott. I Första Kammaren är derför praxis, att alla motioner med förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t, de må angå ämnen, som höra till ständigt eller tillfälligt utskotts handläggning, remitteras till tillfälligt utskott. Andra Kammaren deremot har alltid satt sig emot, att förslag om skrivelser, som röra frågor, hvilka tillhöra ständigt utskotts behandling, kunna remitteras till tillfälligt utskott. Derigenom har denna kammare, när en väckt fråga förekommer, som bör föranleda en skrifvelse till Kongl. Maj:t, försvårat för sig och ofta omöjliggjort aflåtande af en dylik skrifvelse, till följd af denna praxis, att, då skrifvelsen sammanhänger med frågor tillhörande ständigt utskott, den icke får behandlas af tillfälligt utskott, hvarnå sådana frågor icke få väckas efter den i riksdagsordningen för motioner, som röra ärenden som tillhöra ständigt utskott, stadgade tids utgång. Till följd häraf bör denna kammare gå varsamt till väga, då fråga väckes om att på formella skäl förkasta förslag till skrivelser, som komma från lagutskottet, som är det enda

Angående upp-
häfande af
10 kap. kyrko-
lagen.
(Forts.)

utskott, hvilket allena saknar initiativ. Ty om lagutskottet anser obehörigt att komma fram med förslag till skrifvelse, och då icke någon möjlighet finnes att få sådant förslag behandladt af tillfälligt utskott, skulle, derest skrifvelse påkallas i en lagfråga, som å sig fast uppmärksamheten genom en afstyrd motion, det kunna inträffa, att, frågan må vara huru angelägen som helst, enligt Andra Kammarens praxis skrifvelse ej under några förhållanden skulle kunna komma till stånd. Kammaren skulle på det sättet stå i stöpet och icke kunna åstadkomma någonting, sedan ett väckt förslag förfallit.

Tager man nu denna fråga såsom den är, så afser den ju att begära afskaffandet af bannlysningsstraffet, men denna begäran innebär naturligtvis också, att man skall sätta några andra lagbestämmelser angående kyrkotukten i stället. Hvad är då naturligare, än att man samtidigt med begäran om afskaffandet af de ifrågavarande straffen begär en skrifvelse till Kongl. Maj:t i afseende på sjelfva denna fråga och anhåller, det Kongl. Maj:t måtte för Riksdagen framlägga förslag till ändrade bestämmelser i afseende på kyrkotukten. Detta i afseende på det formella.

Beträffande det materiella, så är ju klart, att om man icke gillar sjelfva saken, må man ju hafva hvilken åsigt som helst om den formella möjligheten att upptaga förslagen till afgörande, så ogillar man det.

Jag anser för min del, att till följd af den praxis, som denna kammare följt, det icke gerna kan vägras proposition på ett förslag, sådant som ordföranden i lagutskottet här framställt.

Herr Sven Nilsson: Jag för min del tolkar äfven grundlagen mycket liberalt, men jag vill ändå varna kammaren för att icke gå så långt, som reservanternas föreslagit, emedan jag anser att deras förslag icke går i den rätta riktningen.

Hvad praxis angår, att kammaren tagit sig friheten att remittera vissa frågor rörande skrifvelseförslag i lagfrågor till lagutskottet och icke till tillfälligt utskott, så kan jag icke förstå, hvad detta förfarande har med denna fråga att göra. Emedan motionären här alldeles bestämdt föreslagit upphäfvande af 10 kap. kyrkolagen, så är väl detta ett förslag, som ej kunnat behandlas af annat utskott än lagutskottet. Att skicka en del af motionen till tillfälligt utskotts behandling skulle ju varit olämpligt. Jag kan heller icke finna, att tillfälligt utskott har större magt än ständigt, och jag betvivlar, att om skrifvelseförslaget kommit till ett tillfälligt utskott, detta skulle hafva större rättigheter att utvidga förslaget än lagutskottet. Det har hittills icke visats några olägenheter af att vissa skrifvelseförslag i lagfrågor hänvisats till lagutskottet, och jag hoppas att kammaren äfven hädanefter remitterar dylika frågor dit. Detta förfarande anser jag vara både godt och ändamålsenligt och fullt grundlagsenligt.

På de förut anförda skälen kan jag icke vara med om reservanternas förslag, utan yrkar fortfarande bifall till utskottets hemställan i denna punkt.

Ofverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen proposition *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag å densamma och bifall i stället till den af herr Bergström m. fl. i ämnet afgifna reservationen; och fann herr talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra propositionen. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammarne godkända voteringsproposition.

Angående upphäfvande af 10 kap. kyrkolagen.
(Forts.)

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i 1:sta punkten af utlåtandet n:o 28, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å utskottets hemställan, bifallit den vid denna punkt fogade, af herr Bergström m. fl. afgifna reservationen.

Omröstningen utföll med 116 ja och 59 nej, i följd hvaraf kammaren bifallit utskottets hemställan.

I *punkten 2*, som härefter föredrogs, hemställde utskottet, att motionen i dess senare del icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Emot denna utskottets hemställan hade reservation anmälts af herrar *J. Smedberg*, *H. Andersson* i Nöbbelöf, *P. Pehrson* i Torneryd, hvilka ansett, att utskottet bort tillstyrka Riksdagen att i skrifvelse till konungen anhålla om utarbetande och framläggande för Riksdagen af bestämmelser om begrafningssättet i stället för de föräldrade föreskrifter, som förekomma i 18 kap. kyrkolagen.

Ordet lemnades till motionären

Herr G. Berg, som yttrade: Herr talman, mine herrar! Uti senare delen af min ifrågavarande motion har jag föreslagit, att Riksdagen måtte besluta om en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till förändrade föreskrifter om begrafningssättet i stället för dem, som förekomma i 18 kap. kyrkolagen och hvilka såmedelst böra upphävas. Men ej heller i denna del af motionen har utskottet gått min hemställan till mötes, och, så vidt jag kan se, har utskottets kardinalskäl härför varit det, att jag icke skulle ha angifvit, i hvilken rigtning jag önskade en omarbetning af gällande föreskrifter rörande begrafningssättet, samt att utskottet vid så-

Angående upp-
häfvan-
10 kap. kyrko-
lagen.
(Forts.)

dant förhållande icke ansett sig kunna göra någon hemställan i det af mig föreslagna syfte.

Emot detta utskottets påstående, att jag icke skulle hafva angifvit, i hvilken riktning jag önskar en förändring af ifrågavarande lagbestämmelser, ber jag få inlägga min bestämda gensaga. Jag vågar påstå, att jag alldeles bestämdt angifvit, i hvilken riktning jag ansett denna förändring böra gå. Jag har nemligen sagt, att de föreskrifter angående den kristliga begrafningen, som nu gälla, äro *dels stridande mot den kristliga fördragsamheten och dels otidsenliga*. Häraf torde väl alldeles otvifvelaktigt framgå, att den af mig åsyftade förändringen i dessa föreskrifter skulle gå ut derpå, att de skulle göras mera öfverensstämmande med den kristliga fördragsamhetens fordringar och mera öfverensstämmande med den nu gällande sedliga rättsuppfattningen.

Utskottet har äfven medgifvit, att nu gällande bestämmelser angående begrafningssättet äro i hög grad otidsenliga. Detta är efter min uppfattning ett ganska betydelsefullt medgifvande. Endast i en punkt synes utskottets uppfattning skilja sig från min, nemligen i fråga om den s. k. begrafningen i stillhet. Jag har i motionen sagt angående denna begrafningsform, att den innebär en infami. Jag säger nemligen: "Att stoftet af den döde, som redan gått att inför den högste domaren aflägga räkenkap för sina gerningar, att detta stoft skall vara föremål för en infami eller vanära i samma ögonblick, som kyrkans välsignelse öfver den döde och löftet om hans uppväckelse å yttersta dagen uttalas, det innebär efter min förmening ett så krasst och intetsägande tillämpande af den menckliga domsrätten, att det vore en gärd af sann humanitet, om det borttoges". Men nu påstår utskottet, att denna begrafning i stillhet icke medför någon infami eller vanära.

Jag ber då få fråga, om icke *det* är en infami för den afidnes minne, att de efterlevande anhörige till denne olycklige, som kanske i ett utbrott af vansinne beröfvat sig lifvet, icke skola tillåtas att följa honom till grafven! Jag frågar vidare, om icke äfven den omständigheten, att den afidnes jordafärd, när begrafningen sker i stillhet, icke får beledsagas med klockringning, om icke äfven denna omständighet innebär en vanära. Klockringningen symboliserar ju själens uppstigande till Gud; och då man förvägrar den afidne denna akt vid hans jordafärd, så måste detta vara liktydigt med uttalandet af en fördömelse öfver honom, ett ingripande sålunda i den gudomliga domsrätten.

Jag frågar slutligen, om icke äfven det förfaringssätt, som, efter hvad jag har mig bekant, på många ställen inom landet tillämpas vid begrafningar i stillhet, nemligen att den dödes stoft icke får föras genom kyrkogårdsporten, utan måste lyftas öfver muren in på kyrkogården, om icke äfven detta är en vanära för den afidnes minne. Nämnda förfarande finnes väl icke uttryckligen föreskrifvet i 1725 års kongl. förordning om begrafningssättet, men det tillämpas emellertid, som jag nämnde, på många ställen inom vårt land ännu i dag.

Jag vågar ock påstå, att uti det allmänna folkmedvetandet

detta begrafningssätt karakteriseras såsom en akt af vanära. Och denna föreställning har så genomträngt hela nationen, att jag tror att lagutskottet icke skall finna många, som dela den åsigt, utskottet i detta afseende uttalar.

Såsom af betänkandet synes, hafva åtskilliga af utskottets medlemmar reserverat sig mot dess beslut och anslutit sig till min motion. Jag tillåter mig sålunda att yrka bifall till min motion och denna reservation. Jag vill endast tillägga, att jag anser det vara en verklig gård af kristlig fördragsamhet, om denna begrafningsform blefve borttagen. Jag säger en gård af kristlig fördragsamhet, och denna fördragsamhet, mine herrar, den anser jag vara en af kristendomens allra yppersta blommor.

Herr talman, jag yrkar bifall till motionen.

Herr Redelius anförde: Uti denna punkt ber jag få yrka bifall till utskottets hemställan, och det af materiella skäl, emedan jag nemligen anser, att nu gällande bestämmelser angående begrafningssättet böra kvarstå, så vidt fråga är om att göra skilnad mellan mera högtidlig kristlig begrafning och mindre högtidlig sådan. Öfriga bestämmelser i 18 kap. kyrkolagen, hvilka kunna anses föräldrade, må gerna tagas bort, men dessa bör man hafva kvar.

Mot den siste talarens uppfattning af den s. k. begrafningen i stillhet ber jag få inlägga min gensaga, och särskildt mot det uttryck i hans motion, som han här upprepat, att denna begrafningsform skulle innebära en *infami*. Då begrafning i stillhet eger rum hvad är det då som sker? Jo, man uttalar öfver den döde kyrkans välsignelse och hoppet om en uppståndelse. Är detta en infami, ja, då förstär jag icke hvad som menas med detta uttryck. Nej, äfven detta begrafningssätt är en kristlig begrafning, fastän man vill göra den mindre högtidlig än eljest. Och hvarför detta? Jo, därför att den döde antingen har sjelf okalladt inträdt i evigheten eller ock därför att verldslig domstol dömt honom för något vanärande brott. Dermed är olikheten med andra konstaterad. Därför vill man icke hafva hans begrafning så högtidlig som andra dödes. Vill man nu resonnera på det sätt, att kyrkosamfundet skall öfva fördragsamhet till den grad, att det bör anse *alla* sina medlemmar lika, så svarar jag: "nej", mine herrar, så kan och får det icke vara. Ingen domare t. ex. handlar på det sättet. Han dömer icke tjuften och den ärlige lika. Nej, då olikhet på antydda sätt förefinnes, måste kyrkosamfundet förbehålla sig sin rätt och pligt att uttala först och främst sitt beklagande, då en människa sjelfvilligt tager afträde ur denna verlden, och för det andra sitt ogillande af en sådan gerning och för det tredje äfven en dom, nemligen en dom, som innebär, att på det sättet som den döde, sjelfspillingen, får ingen sluta sina dagar, eller att man icke får lefva såsom denne brottsling, hvilken blifvit förvunnen till en sådan förbrytelse, att offentlig domstol dömt honom till ett nesligt straff. Hvad den sista domsrätten angår, så ha vi människor ju icke den i vår hand, utan vi måste hemställa den dödes gerningar till Guds dom. För öfrigt vill jag anmärka, att jag instämmer med motio-

Angående upp-
hävande af
10 kap. kyrko-
lagen.
(Forts.)

Angående upphäfvande af 10 kap. kyrkolagen.
(Forts.)

nären deri, att hvad som säges och göres vid begrafningar hufvudsakligen har betydelse för de efterlevande, så att det förnämligast är ur deras synpunkt, som man må betrakta saken.

På grund af hvad jag tagit mig friheten yttra, ber jag få yrka bifall till lagutskottets betänkande i denna punkt.

Herr Smedberg Jag vill deremot yrka bifall till motionärens förslag. Jag har äfven reserverat mig mot utskottets hemställan, då jag för min del icke kunnat finna annat, än att hvad som nu är stadgadt angående olika begrafningssätt icke är förenligt med nutidens åskådningssätt.

I öfrigt vill jag icke i detta ämne inlåta mig i någon vidare diskussion med herr Redelius, utan yrkar på de skäl, som af motionären blifvit anförda, bifall till motionen och reservationen i den förevarande punkten af utskottets utlåtande.

Herr Lilienberg: Allt beror ju derpå, om man vill att all skilnad mellan det mera högtidliga begrafningssättet och det mindre högtidliga skall bortfalla eller icke. Vill man detta, så bör man biträda motionärens förslag, hvarom icke så bör man bifalla utskottets hemställan. Utskottet ansåg, att den allmänna föreställningen i landet icke vore böjd för ett utplånande af hvarje skilnad mellan det mera högtidliga begrafningssättet och det mindre högtidliga. Det är väl sant, att i 18 kap. kyrkolagen förekomma åtskilliga bestämmelser, som äro föråldrade, och utskottet har om dem också uttalat, att de numera icke tillämpas. Nu kan man naturligtvis mycket väl skriva till Kongl. Maj:t och begära deras upphäfvande; men jag anser det icke vara Riksdagen värdigt att, om den finner någon lagbestämmelse föråldrad, genast gå in till Kongl. Maj:t och påkalla upphäfvande af densamma. Riksdagen bör, tror jag, spara sina krafter för viktigare föremål än sådana.

Motionären har klandrat utskottet därför, att det sagt, att han icke angifvit, i hvilken rigtning han önskade en omarbetning af ifrågavarande bestämmelser. Jag får säga, att jag får ge honom rätt härutinnan, och jag yrkade verkligen också inom utskottet, att denna del af motiveringen skulle ur betänkandet utgå. Hufvudfrågan är nu emellertid, som jag nämnde, den: vill man borttaga all skilnad mellan den mera och den mindre högtidliga begrafningsformen eller icke? Vill man detta, ja, då måste man, som sagdt, bifalla motionärens förslag. Vill man det icke — och på denna ståndpunkt står jag — så bör man biträda utskottets betänkande, till hvilket jag för min del alltså yrkar bifall.

Herr Gumælius: Ifrån det presterliga hållet, der man väl skulle vänta en helt annan och välvilligare tolkning af denna fråga, har man nu fått höra, att man icke bör borttaga den skilnad i afseende å begrafningssättet, som enligt gällande lag skall göras mellan menniskor och menniskor. Här i det föreliggande förslaget är fråga om upphäfvande af det särskilda begrafningssätt, som nu skall ega rum bland annat för sådana, som sjelfva förkortat sitt

lif. Men här kommer en ny olikhet: lagen tillämpas icke lika för alla. Jag erinrar mig för ögonblicket tre fall, som jag naturligtvis icke vill närmare angifva med namns nämmande, men som emellertid inträffat under de senaste åren, det ena här i Stockholm, det andra i en landsortsstad och det tredje i vårt broderland. Efter dem alla tre följde begrafningar, som kunna räknas bland de mest högtidliga, som kanske på länge egt rum i vårt land eller brödralandet. Och i alla tre fallen voro dock de afidne sådana, som notoriskt sjelfva förkortat sitt lif. Men de voro i en sådan samhällsställning, att det icke gick an att på dem tillämpa de lagbestämmelser, som i afseende på begrafnings sättet för sådana fall eljest skola vara gällande. Jag förstår icke, att det ifrån kyrkans sida kan anses önskligt, att på det viset i dubbelt afseende skilja mellan somliga människor och andra. När det talas om likhet inför lagen, så veta vi visserligen, att härmed icke alltid är så väl bestämt. Men på detta område — i fråga om afidnes behandling — hade jag verkligen icke föreställt mig, att man i kammarens protokoll skulle få se, huruledes en kyrkans naturlige försvarare eller målsman på 1880-talet uppträdte med försvar för olikhet människor emellan.

*Angåendeupp-
höfvande af
10 kap. kyrko-
lagen.
(Forts.)*

Jag hemställer, herr talman, om bifall till motionen i denna punkt.

Herr Redelius: Blott ett enda ord. Mot den föregående talarens yttrande vill jag göra den erinran, att allmän domstol dömer i antyddta fallet om begrafnings sättet.

Herr Sven Nilsson: Jag har för min del trott, att, sedan en människa är död, man äfven af statskyrkans ifrigare anhängare hade rätt att fordra försonlighet lika väl som från andras sida. Icke heller kan jag rätt förstå den skilnad, som man här sökt göra gällande mellan mer eller mindre högtidlig begrafning. På detta område bör lagen enligt min mening icke hafva några bestämmelser, utan torde den saken kunna öfverlemnas åt den församling, der den döde skall begrafvas. Vill man ställa till en högtidlig begrafning, så må det ske, vill man det ej, så låter man bli. Stora skäl tala således för motionen, och bland dem vill jag äfven framhålla hvad talaren från Örebro nyss påpekat, nemligen att man i vissa fall ej kan hålla på ifrågavarande nu gällande stadgande, utan är det en högt stående person, som råkat ut för den olyckan att förkorta sitt lif, så blir det äfven under nämnda förhållande en högtidlig begrafning i alla fall. Detta kan ej hindras, och hvad tjänar det då till att hafva en lag, som ej kan efterlefas? Jag yrkar bifall till motionen.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Herr talmannen gaf, enligt de gjorda yrkandena, proposition *dels* på bifall till utskottets hemställan *och dels* på afslag af den samma och bifall till motionen i dess ifrågavarande del, och förklarade herr talmannen sig anse röstöfvervigt förefinnas för den senare propositionen; men

Angående upp- som votering begärdes, skedde nu uppsättning, justering och an-
läfvande af slag af en så lydande omröstningsproposition:
10 kap. kyrko-
lagen.
(Forts.)

Den, som vill, att kammaren, med afslag å lagutskottets hem-
ställan i 2:dra punkten af utlåtandet n:o 28, bifaller herr G. Bergs
motion i förevarande del, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren bifallit utskottets nämnda hem-
ställan.

Efter röstsedlarnes uppräknande befans, att 100 ledamöter
röstat ja och 49 nej; varande alltså kammarens beslut fattadt
i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

§ 10.

Föredrogs och bifölls statsutskottets memorial n:o 30, med
förslag till sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga beslut rö-
rande en fråga under sjetten hufvudtiteln.

§ 11.

Efter föredragning vidare af statsutskottets memorial n:o 31,
med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes
skiljaktiga beslut rörande anslag till fortsättning af arbetena å
stambanan norr om Sollefteå, blef den föreslagna voteringspropo-
sitionen af kammaren godkänd.

§ 12.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande, n:o 6, angående
allmänna bevillningen.

Punkten 1.

Bifölls.

Punkten 2.

Lades till handlingarne.

§ 13.

Företogs handläggning af bevillningsutskottets betänkande,
n:o 7, angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rät-
tigheter.

Punkten 1.

Med anledning af en inom Andra Kammaren af herr G. W. *Om bevillningsafgifter af vissa handlande och handelsexpediter.* Lyth i ämnet väckt motion, n:o 54, hemställde utskottet under denna punkt:

att Riksdagen måtte besluta, att rubriken till samt de 2 första styckena af § 6 i kongl. förordningen angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter den 16 maj 1884 skola erhålla följande ändrade lydelse:

E) Bevillningsafgift af vissa handlande och handelsexpediter.

§ 6.

Utländing eller i utlandet bosatt svensk undersåte, som icke för det år, hvarför uppbörd af bevillning till svenska staten senast egt rum, allmän bevillning erlagt. skall; då han reser omkring i landet och för egen eller, såsom utskickad, för annans räkning till inledande af handel, med eller utan varuprof, bjuder ut eller slutar handel om utländska varor att framdeles från utlandet levereras, vid ankomsten till riket till närmaste kronouppbördsman i stad aflemna skriftlig uppgift huru länge han ämnar här qvarstanna samt dervid för rättigheten att idka dylik handel förskottsvis för hvarje kalendermånad, ehvad han vill under hela månaden eller blott en del deraf begagna sig af rättigheten, erlägga etthundra kronor, hvilken afgift skall antingen för längre tid på en gång eller för minst en månad i sender, inbetalas till kronans uppbördsman i stad inom det län, der han vid betalningstiden sig uppehåller; skolande qvittenset å den erlagda afgiften vara meddeladt å tryckta blanketter, som, efter vederbörliga requisitioner, böra af statskontoret Kongl. Maj:ts befallningshafvande tillsändas, för att kronans uppbördsman i städerna tillhandahållas, och hvilka blanketter, som skola lyda å etthundra kronor hvardera, böra innehålla erinran om behörigt iakttagande af hvad gällande författningar i afseende å dylik handel stadga.

Den utländing eller med utländing, enligt hvad här ofvan är sagdt, likstälde svenske undersåte, som utbjuder eller slutar handel om utländska varor, skall, inman handel å någon ort inledes, för vederbörande polismyndighet derstädes styrka, att han behörigen erlagt den stadgade afgiften, och skall bevis om sådan anmälan af myndigheten på begäran meddelas. Beträdes någon, som antingen ej erlagt afgiften eller ock underlåtit att hos vederbörande polismyndighet förete bevis om afgiftens erläggande med att idka dylik handel, böte från och med ett hundra till och med fem hundra kronor, och vare han derjemte i förstnämnda fall skyldig utgifva afgift för den tid, hvarunder den olofliga handeln utöfvats. Förbrytelser häremot upptagas af poliskammare, der sådan finnes. och eljest af allmän domstol; och fördelas de ådömda böterna lika mellan åklagaren och den kommun, hvarest förbrytelsen blifvit begången.

Efter uppläsandet häraf anförde:

Om bevillningsafgifter af vissa handlande och handelsexpediter.
(Forts.)

Herr Lundberg: Bevillningsutskottet har i sitt betänkande anført, att, "då vid 1880 års riksdag, beslöts, att ifrågavarande bevillningsafgift jemväl skulle erläggas af svensk i utlandet bosatt undersåte, som ej vore här i riket mantals- och skattskrifven, uttalades inom Andra Kammaren den åsigt, att ett dylikt stadgande icke skulle medföra åsyftad verkan, då sådan handelsresande väl kunde låta mantalsskrifva sig här i riket, men sedermera undandraga sig bevillning. Att denna farhåga icke varit ogrundad, torde, efter den erfarenhet som vunnits, numera icke kunna bestridas, och anser utskottet lika med motionären önskvärdt, att berörda missbruk förebygges. För vinnande af detta mål har motionären föreslagit, att sådan handelsresande skall för att undgå ifrågavarande särskilda bevillningsafgift hafva för nästföregående år erlagt en bevillning för en uppskattad inkomst af minst 10,000 kronor. Detta förslag har utskottet dock ej kunnat biträda, enär genom ett dylikt stadgande svensk undersåte, som erlagt sina utskylder, ehuru för ett mindre belopp än 10,000 kronor, skulle obehörigen underkastas en särskild bevillning till följd af den omständigheten, att han är utom riket boende. Deremot anser utskottet det lämpligen kunna föreskrifvas, att dylik handelsresande skall för vinnande af nämnda förmån hafva erlagt allmän bevillning till svenska staten för det år, hvarför uppbörd af sådan bevillning senast egt rum, utan att någon bestämmelse meddelas om den inkomst, hvarför bevillning skall erläggas. Genom bifall till utskottets förslag, sådant det nu föreligger, skulle icke blott svensk undersåte utan äfven, hviiket väl ej varit meningen, utlånding genom att erlägga en obetydlig bevillning för fast egendom eller efter annan grund vinna förmånen att kunna resa omkring i riket och bjuda ut eller sluta köp om utländska varor, som äro afsedda att framdeles hit införas. Detta skulle nu en sådan person kunna göra, oaktadt genom kongl. förordningen den 23 september 1887 blifvit stadgadt, att för rättighet till idkande af handel utom den ort, der man är bosatt, fordras tillstånd för svensk undersåte af Konungens befallningshafvande och för utlånding af Kongl. Maj:t. Vid sådant förhållande synes det mig, som skulle det uti ifrågavarande hänseende icke behöfvas annat än ett enkelt stadgande, gällande för så väl svensk som utlånding, att för rätt till kringresande och utbudande eller avslutande af köp om utländska varor, att från utlandet hitsändas, skulle erläggas för hvarje kalendermånad en bevillningsafgift, hvilken väl för första månaden, såsom utskottet föreslagit, kunde bestämmas till ett hundra kronor, men enligt min åsigt icke för hvarje påföljande månad borde utgöra mer än hälften deraf; och enär jag i allt fall icke kan finna lämpligt, att utskottets förslag, sådant det blifvit redigeradt, af Riksdagen antages, samt jag betviflar, att utskottet kommit att närmare tänka på den förändring i näringsfrihetsförordningen, som genom kongl. förordningen den 23 september 1887 åstadkommits, får jag, med atseende å hvad jag nu anmärkt mot förslaget, yrka återremiss af betänkandet i den föredragna punkten.

Herr Andersson från Malmö: Jag har begärt ordet, icke för att göra något annat yrkande än utskottet, utan blott för att med exempel visa att, derest icke kontrollen i fråga om förevarande paragrafs i bevillningsförordningen efterlevande göres strängare, det nu föreslagna tillägget skall blifva af föga gagn. Så var det för några år tillbaka en person i Malmö — det var en dansk handelsresande — hvilken reste i optiska instrument och dylikt. Han rent af skröt öfver, huru länge han rest här i landet utan att betala den stadgade afgiften, och han fann det mycket besynnerligt, att vi så litet vakade öfver lagarnes efterlefnad. Till slut blef han emellertid fast i en af de norrländska städerna och fick betala utom sin afgift rätt höga böter.

Om bevillningsavgifter af vissa handelslande och handelspediter.

(Forts.)

Då jag 1887 for hem ifrån riksdagen, kom jag att åka i samma kupé som tvenne handelsresande, den ene från Hamburg, hvilken reste i kolonialvaror, och den andra från Danmark, som reste i hornlim. Dessa sutto och skröto öfver de utmärkta affärer, de gjort här i landet, utan att hafva erlagt någon afgift, och gjorde sig på samma gång löjliga öfver den dåliga kontroll, som från våra myndigheters sida öfvades mot dem och deras yrkesbröder. Med anledning häraf beslöt jag att vid kommande riksdag väcka motion i syfte att lägga strängare band på dessa resande, af hvilka det fins så godt förråd, och då jag i fjol kom hit upp till Stockholm, satte jag mig i förbindelse med personer, som äro inne i frågan, men hur det var, så drog det ut på tiden, och så gick motionstiden till ända. Vid innevarande riksdag hade jag materialet färdigt till motionen, men herr Lyth förekom mig, och då nu hans förslag går i samma riktning, som det jag ämnade framställa, hoppas jag herrarne antaga detsamma.

Det tilläggsstadgande, som man nu vill sätta in i bevillningsförordningen, eller att sådan handelsresande å hvarje ort, dit han kommer, skall för vederbörande polismyndighet styrka, att han erlagt stadgad afgift, kan blifva af stort gagn, och jag tror, att genom detta tillägg det blir något lättare att hålla tummen på ögat på dessa herrar än hittills.

Meningen med detta mitt uppträdande har, såsom jag från början sade, icke varit att föreslå någon ändring i det föreliggande förslaget. Jag har endast velat påpeka, huru förhållandena faktiskt hafva varit, och leda uppmärksamheten härför. Omkring i landet fästes ett visst afseende vid hvad som yttras i riksdagen, och det kan ju hända, att detta gör respektive polismyndigheter mera vaksamma att taga reda på, om dessa handelsresande fullgöra sina skyldigheter.

Antalet af dessa handelsresande, som uraktlåta att erlægga den bestämda afgiften, är ej så obetydligt, som mången tror. Det har sagts mig, att, då polismyndigheten någon gång gjort en razzia bland dem här i Stockholm, recetten för åklagaren ej blifvit så liten.

Af detta mitt yttrande framgår naturligtvis, att jag yrkar bifall till bevillningsutskottets förslag.

Om bevil-
ningsafgifte;
af vissa hand-
lande och han-
delsexpediter.
(Forts.)

Herr Andrén: Då jag nu uppträder i denna fråga, ber jag att på förhand få tillkännagifva, att jag alls icke hyser någon sympati för dessa ifrågavarande handelsresande, enkannerligen de tyske profryttarne. Jag är fullkomligt öfvertygad — och många skola helt visst med mig instämma deri — att mera obehagliga personer kan man knappast råka på. Men deraf följer alls icke, att de icke behöfva behandlas med rättvisa. Men något sådant finner jag icke i det föreliggande förslaget. Jag tror tvärt om uppriktigt, att den skatt, som man der vill pålägga dem, icke alls är så billig, som man velat antyda.

Om herrarne, såsom jag, gjort sig det besväret att genomgå generalsammandraget öfver 1888 års bevilning, skulle herrarne hafva funnit, att utländske handlande och handelsexpediter i bevilning erlagt 142,672 kr. Detta är ungefär endast 30,000 kr. mindre än den bevilning — 171,680 kr. — som staten erhåller af bankbolag med sedelutgifningsrätt, och mer än dubbelt så mycket som hvad den adliga rusttjensten eller adelsfanan erlägger i vaksansgift. Det är således icke så små summor, som dessa utländingar erlägga.

Hvad skulle vi nu vinna, om vi skulle öka deras bevilning? Jo, vi skulle möjligen kanske endast hindra en stor del af dessa handelsresande att komma hit. Om jag skulle få indela dessa handelsresande i tre klasser, så skulle jag i första rummet vilja hålla mig till dem, som resa i grosshandelsaffärer. Mot dem kan jag icke finna, att det föreslagna stadgandet skulle vara berättigadt. Det är visserligen sant, såsom herr Lyth i sin motion framhållit, att de på en enda dag afsluta handel om utländska varor till ett belopp af tio till tjugu tusen kronor med en-grossister här i Sverige, men de äro dock i sjelfva verket till största delen icke att räkna såsom egentliga handelsresande. Och herr Lyth kan vara öfvertygad, att den ökade tullbeskattning på främmande varor, som infördes förra året, är ett alldeles tillräckligt hinder för införsel af sådana varor — ty det är nog detta, som mest ligger honom om hjertat, om man riktigt vill gå honom in på lifvet.

Om öfriga klasser af profryttare vill jag icke vidare yttra mig. Endast rörande dem, som man mest framställt anmärkningar emot, emedan det egentligen är de, som vända sig till den stora konsumerande allmänheten — det är för det mesta sådana, som resa i vin och cigarrer — vill jag påpeka, att de alls icke hafva någon vidare betydelse, om de än äro ledsamma att råka ut för. För deras skull vill jag därför icke införa några nya stadganden.

Genom antagande af detta förslag skulle vi dessutom lätt kunna bringa det derhän, att främmande stater öfvade repressalier mot oss. Vi hafva förut haft dylika ledsamheter med Frankrike; och nu skulle vi ytterligare kunna få sådana med Tyskland och flera andra stater. Jag förstår därför icke, hvad förslaget skulle tjena till.

I detta sammanhang ber jag för öfrigt att få påpeka, att frågan kanske äfven bör ses ur en annan synpunkt. I England föranstaltade man för något år sedan en undersökning, hvarför Eng-

lands exporthandel så betydligt gått tillbaka och Tysklands utträngt densamma. En bland de viktigaste orsakerna härtill, som särskildt framhölls af Englands representanter på främmande orter, ansågs då vara just det, att Tyskland hade utsändt så många dugliga handelsresande, medelst hvilka det afsatte sina varor bland främlingar. Jag tror, att det skulle visa sig mycket nyttigt, om äfven Sverige började gå i dylik rigtning för att befrämja sin exporthandel till främmande länder. För närvarande äro jern, trävaror, pappersmassa, hafre o. s. v. nästan de enda svenska artiklar, som hafva någon afsättning utomlands. Men det finnes helt visst åtskilliga andra, som skulle kunna blifva föremål för en dylik afsättning, om vi hade dylika handelsagenter. Jag tror mig med dessa antydningar hafva tillräckligt angifvit min ståndpunkt i frågan, som herrarne torde finna vara opartisk.

(Om bevil-
ningsafgifter
af vissa hand-
lande och han-
delscepeliter.
(Forts.)

På dessa grunder yrkar jag afslag.

Herr O. Melin instämde i detta yttrande.

Herr Wåhlin: Jag vågar icke uttala något omdöme om lämpligheten eller befogenheten af den förhöjning af ifrågavarande afgifter, som utskottet föreslagit, men jag tillåter mig fästa uppmärksamheten på ett i lagförslaget förekommande, alldeles nytt specialstadgande, hvarigenom sådan köpman, som i lagförslaget afses, blifvit vid äfventyr af böter ålagdt att, innan han börjar sin handelsrörelse, anmäla sig hos ortens polismyndighet och styrka, att stadgad handelsafgift guldits. Mot hvad utskottet sålunda föreslagit är icke något i och för sig att erinra, men jag vill framhålla och betona, att en öfverträdelse af nämnda ordningsstadgande måste antagas härröra allenast från glömska, okunnighet, slarf eller annan liknande orsak, men ingalunda från någon ond afsigt att svekfullt undandraga sig den stadgade afgiften och sålunda bedraga staten. En sådan ond afsigt kan man deremot med mera fog tillskrifva den utländske köpman, som idkat handel utan att dessförrinnan hafva erlagt någon afgift. Lagförslaget upptager således två väsentligt olika förbrytelser, nemligen dels en ganska oskyldig förseelse mot en simpel ordningsstadga och dels ett bedrägeribrott eller ett försök dertill. Straffen för dessa båda olika förbrytelser hafva emellertid enligt utskottets förslag blifvit alldeles lika, nemligen böter till belopp af minst 100 och högst 500 kronor. Det straff, som skulle enligt lagförslaget följa å en öfverträdelse af nyssnämnda ordningsföreskrift, synes mig emellertid vara oskäligt högt och kunna leda till orättvisa och onödig hårdhet. Till undvikande deraf vill jag föreslå en nedsättning i bötesbeloppet. För öfrigt synes mig den redaktion, som andra stycket uti utskottets förslag erhållit, icke vara fullt lycklig utan kunna gifva anledning till anmärkningar äfven i formelt hänseende. Jag har derfor tänkt, att åt detta andra stycke skulle kunna gifvas ungefär följande lydelse: "Den utlänning eller med utlänning, enligt hvad här ofvan är sagdt, likstälde svenske undersäte, som utbjuder eller slutar handel om utländska varor, skall, innan handel å någon

*Om bevil-
ningsafgifter
af vissa hand-
lande och han-
delsexpediter.
(Forts.)*

ort inledes, hos polismyndigheten derstädes förete bevis, att han erlagt den stadgade afgiften. Har dylikt bevis blifvit företedt, varde intyg derom på begäran meddeladt af polismyndigheten. Idkar utlänning eller sådan svensk undersåte, som nyss nämnd är, handel med utländska varor, utan att hafva erlagt afgiften derför, böte från och med ett hundra till och med fem hundra kronor, och vare derjemte skyldig gälda afgift för den tid, hvarunder den olofliga handeln utöfvats. Har afgiften väl erlagts, men bevis derom ej ingifvits till polismyndigheten i orten, när handeln der idkades, vare straffet böter, högst femtio kronor. Förbrytelse häremot "— — — (lika med utskottets förslag).

Då jag emellertid ej vill ifrågasätta, att kammaren må omedelbarligen antaga detta mitt förslag utan annan pröfning än som nu kan egnas detsamma, så hemställer jag, att ärendet måtte till utskottet återförvisas.

Herr Sandwall: Inom utskottet var jag af något skiljaktig mening mot utskottets öfriga ledamöter; icke derför att jag ansåg bestämmelserna för stränga utan tvärtom. Om man hos någon polismyndighet, t. ex. hos stadsfiskalen Cederborg här i staden, vill göra sig underrättad om huru en stor del af dessa handelsresande fullgör sina skyldigheter, skall man få en god inblick i de storartade affärer, som bedrifvas, utan att de derför erlægga den ringaste skatt.

Motionären har framställt ett förslag, som utskottet icke och icke heller jag kunnat tillstyrka, fastän jag gerna skulle velat det, nemligen att en person, som är skyldig erlægga denna afgift för rätt att drifva handel, men ej gjort det, borde kunna kvarhållas. Detta var dock en allt för sträng åtgärd och vann ej heller utskottets bifall. Men säkert är, att äfven med den nu föreslagna lagen följa åtskilliga svårigheter i tillämpningen. En polisman här i staden t. ex. kommer till en handelsresande och frågar: "Har Ni erlagt stadgad afgift?" "Nej". "Men Ni har drifvit handel?" "Nej". Då måste polismannen stämma in vittnen för att öfverbevisa honom om oloflig handel, men under tiden försvinner karlen, sedan han gjort sin affärer, och söker sig en annan marknad, och det blir således för polismyndigheten nästan omöjligt att kontrollera dessa mindre redbara handelsresande. Af denna anledning hafva vi inom Sveriges allmänna handelsförening tänkt, att köpmännen sjelfva borde samverka med polisen för att tillse, att ordning och skick upprätthölles, på det sätt nemligen att, när en handelsresande anmäler sig hos en köpman för att sälja varor, bör köpmannen hos polischefen göra förfrågan, om stadgad afgift är erlagd. Detta blefve naturligtvis en enskild fråga emellan köpmannen och polisen, men som skulle bidraga till att göra lagen verksam.

Den skatt, som här är föreslagen, är enligt mitt förmenande i vissa fall alldeles för liten. Det fins nemligen personer, som för utländska hus kunna på en månad omsätta för hundra tusen kronor och derför skatta 100 kronor, medan en i landet, t. ex. i en småstad,

bosatt mindre handlande, med må hända en tiondedel eller en tjugonedel så stor omsättning, skattar vida mera. Det är därför nödvändigt, att något göres, och denna föreslagna lag har åtminstone den stora fördelen framför hvad nu existerar, att den, som kommer och vill utöfva sin köpenskap i Sverige, hädanefter blir tvungen att visa, det han verkligen betalt sin skatt. Redan mycket är vunnet med denna anmälningsskyldighet, och därför vill jag icke framställa något annat yrkande än det, hvartill utskottet kommit. Jag tror, att det är nödvändigt att få en lag minst lika sträng som den utskottet föreslagit, hvarför jag nu yrkar bifall till utskottets hemställan.

*Om bevil-
ningsafgifter
af vissa hand-
lande och han-
delsexpediter.
(Forts.)*

Herr Wilh. Carlson: Herr talman, mine herrar! Jag skall blott bedja att få säga några ord med anledning af detta betänkande.

Som bekant är, har nu gällande förordning icke blifvit tillämpad lika i alla städer i Sverige, utan i Stockholm har man tolkat den på ett sätt, i Göteborg på ett annat och må hända i en tredje stad på ett tredje sätt. Orsaken härtill kan ju kanske till en del bero derpå, att hittills har det ålegat myndigheterna i de respektive städerna att söka upp desse utländske handelsresande och affordra dem afgiften i enlighet med bevillningsförordningen. Det förslag, som nu föreligger, skiljer sig i så måtto från det gamla, att man velat öfverflytta denna skyldighet från polismyndigheten och i stället ålägga handelsresandena sjelfva att uppsöka denna myndighet och anmäla sin ankomst samt erlægga sin bevillning. Härigenom tror jag för min del, att en väsentlig förbättring införts, och att hädanefter icke så många dylika fall, som herr Andersson från Malmö anför, skola kunna förekomma. Det vore nog långt flera fall att framdraga, liknande dem, som han omtalat, men härmed behöfva vi icke nu uppehålla oss. Såsom ett bevis för befogenheten af den anmärkningen, att den här föreslagna afgiften skulle vara för hög, har man anför, att siffran 142,000 kronors inkomst skulle visa, att den nuvarande afgiften är tillräcklig. Detta vågar jag påstå visar raka motsatsen, ty då man vet, att knappt hälften af dessa resande erlägger bevillning, och denna ändå uppgått till så högt belopp, så är det säkert, att summan skulle varit mycket större, om alla fullgjort sin skyldighet härutinnan.

Att göra någon skilnad mellan dem, som resa för grosshandels-
hus eller fabriker, och andra, synes mig olämpligt, ehuru jag icke riktigt fattade hvad talaren på göteborgsbänken menade, ty meningen var väl icke att göra skilnad på resande och resande. Antingen de resa för större hus eller för mindre, bör väl afgiften vara densamma, så vida de hafva rättighet att upptaga order på huru stora kvantiteter som helst.

Så har ock anförts, att den tull, som är satt på utländska varor, skulle vara tillräcklig att skydda oss mot ett allt för stort antal af dessa utländska handelsresande. Detta skäl tror jag icke alls är tillämpligt, ty icke lär tullen afskräcka dem från att söka i Sverige utportionera främmande varor, utan tvärtom, om något

Om bevil-
ningsafgifter
af vissa hand-
lande och han-
delsepediter.
(Forts.)

eggar dem, så är det just detta, emedan de, när avancen blir mindre, måste söka få en större marknad på Sverige.

Det uttalades ock en fruktan, att främmande länder skulle taga repressalier och åsätta en högre skatt på svenska handelsresande i utlandet. I det fallet tror jag ej vi hafva så mycket att frukta, då, så vidt jag vet, det icke finnes så många svenskar, som resa i Tyskland, England och Frankrike och utbjuda svenska varor, ty de svenska exportaffärerna uppgöras mera genom korrespondens än genom handelsresande, som utbjuda större eller mindre kvantiteter.

Herr Sandwall har så väl i utskottet som i kammaren framhållit önskvärdheten af att göra den köpman medskyldig till straff, som inlåter sig i affärer med en utländsk handelsresande, som icke i laga ordning anmält sig. Jag tror, att ett sådant förslag icke skulle vara synnerligen lämpligt och rättvist, men han gjorde icke något yrkande, utan blott omnämde detta.

Hvad åter beträffar den förste talarens anmärkning, att en i Sverige bosatt man skulle kunna för denna ringa bevilningsavgift i vidsträckt mån utöfva en sådan rättighet, så tror jag icke, att det skulle medföra någon synnerlig våda, ty jag föreställer mig, att beskattningsmyndigheterna i de olika kommuner, der dessa personer vore mantalsskrifna, nog lära se till, att de blifva upp-taxerade för så stor inkomst, som de rimligen kunna anses hafva, och detta blir i allt fall en skyldighet, som kommer att åligga uppboordsverken eller taxeringskomitéerna.

Rörande det af herr Wählin framställda förslaget, kunde jag icke så noga fatta, hvori det skilde sig från utskottets, men jag vågar dock påstå, att det förslag, som efter lång öfverläggning af utskottet här framstälts och af Första Kammaren redan är antaget, åtminstone kan vara lika bra som herr Wählins, hvarför jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herr *Janson* i Carlshed.

Herr *Andrén*: Herr talman, mine herrar! Jag vill endast yttra ett par ord till herr *Carlson*. Han talade om — och det är möjligt, att han har rätt — att det fins handelsresande, som icke betala afgiften, och då vill jag säga honom, att jag önskar intet hellre än att myndigheterna skola lyckas kräfva ut denna afgift, och att jag ingalunda är emot en sådan lagstiftning, som går ut på att afgifterna skola betalas. Hvad jag är emot, det är att afgifterna skulle förhöjas.

Vidare sade han, att det är ganska svårt att skilja mellan handelsresande för grosshandelshus och öfrige handelsresande. Det erkänner jag är svårt, och jag tror, att det är en svaghet i vår nuvarande författning, att ej denna skilnad göres. Men hvarför jag kom att tala om de förra var därför, att när herr *Lyth* nämde i motionen, att det fans folk som sålde för 10—20,000 kronor om dagen, så är det icke annat folk än sådana, som representera stora utländska grosshandels- och kommissionshus. Och jag är fullt

öfvertygad, att ingen anser det vara möjligt, att svenska representationen ville hindra dessa affärer, så vida icke afsigten är att hindra alla slags affärer med utlandet och ordna ett Sverige åt svenskarne, der vi icke hade någon utländsk vare sig export eller import. Att äfven bevillningsutskottet kommit att tänka på denna skilnad, visar sig af hvad utskottet år 1883 yttrar i sitt betänkande häröfver, hvilket yttrande finnes intaget i utskottets nu föredragna utlåtande sid. 8: "Med fullt erkännande af den omtanke för den svenska utrikeshandeln, som legat till grund för Kongl. Maj:ts förslag, vågar dock utskottet betvifla, att ofvannämnda, af Frankrikes regering vidtagna åtgärd kan innebära någon synnerlig fara för vår export till nämnda land. Enligt hvad utskottet inhemtat, lära nemligen aftal rörande export af trä och jern till Frankrike ytterst sällan om ens någonsin afslutas genom handelsresande; utan sker detta antingen genom korrespondens mellan exportören och affärsmän i afsättningsorterna eller vid personliga besök i dessa orter af exportören eller sådana hans ombud, som ej kunna falla under rubriken handelsresande. För vår öfriga export till Frankrike torde ej heller något större antal handelsresande användas." — —

Om bevillningsafgifter af vissa handelslande och handelsexpediter.
(Forts.)

Vidare talades det om, att vi icke behöfva frukta repressalier. Det är en sak, som jag icke känner; men jag har sett antydningar derom.

Slutligen antyddes, att Sverige icke hade handelsresande utomlands, som i likhet med utlänningar här reste omkring och sålde alla möjliga slags varor. Det är mycket sant, det ha vi icke. Men jag tror, att det vore ganska bra om vi komme derhän, att på vår exportlista hafva annat än hafre, jern, trä och papper. Sjelf är jag exportör för en af dessa hufvudartiklar, men jag önskar, att det finnes äfven andra varor, som exporterades, och jag skulle med största nöje se detta.

Jag vill ej längre uppehålla kammaren, utan vidhåller endast mitt förra yrkande.

Herr Sandwall: Jag vill blott rätta en missuppfattning af talaren från stockholmsbanken. Han sade, att jag afsett, att köpmännen skulle göra sig likställda eller medbrottsliga — eller något i den vägen — med den handelsresande, som icke fullgjorde sin skyldighet. Nej, jag sade att inom Sveriges allmänna handelsförening hade varit tal om, att man skulle, för att göra en lag verksam, fritt och utan tvång medverka till att denna lag efterlefdes. Men det hörde icke till mitt anförande mer än att jag trodde, att det skulle vara en enskild åtgärd från köpmännens sida, som skulle lända till fördel.

Talaren på göteborgsbanken anförde, att man skulle göra skilnad på verkliga grosshandlare och handelsresande i allmänhet. Ja, jag undrar, hvilken utlänning som kommer in till oss för att sälja hvad det vara må, äfven blott någon butelj vin här och der, som icke är grosshandlare eller åtminstone anser sig så. Jo bevars, de äro grosshandlare allihop. Det kunna vi derfor icke skilja

Om bevillningsafgifter af vissa handlande och handelsexpediter.
(Forts.)

på, utan lagen får lof att vara lika för alla sådana. Herr Lundberg påvisade en sak, som jag inom utskottet också anmärkte, men jag ville icke ställa mig såsom reservant och sönderrifva utskottets förslag. Det är nemligen temligen tydligt, att en svensk, som är bosatt och beskattad för t. ex. 500 kronors inkomst i Sverige, men åtager sig agentur för en utländsk firma och lyckas omsätta för flera hundra tusen kronor, icke kan beskattas för annan inkomst än den, för hvilken han redan är beskattad inom landet. Det kan således vara ett sätt att kringgå lagen. Men det är ju riksdag hvarje år, så att man kan, om skäl fins, ändra lagen.

För närvarande yrkar jag således fortfarande bifall till utskottets förslag.

Herr Lundberg: Då herr Carlson anfört, att hvad jag yttrat vore af mindre betydelse därför, att när det är en i Sverige boende eller en utländing, som varit mantalsskrifven eller skyldig att här erlægga bevillning, skulle med afseende å hans inkomst såsom handelsresande uti ifrågavarande hänseende påföras honom en sådan större inkomstbevillning, som svarade mot den inkomst han hade haft, anhåller jag att få fästa uppmärksamheten derpå, att bevillningsutskottet, när i dess förslag talas om bevillning, åsyftar endast den bevillning, som bestämts året förut, men icke det år en person rest omkring och utbjudit utländska varor, som sedan skulle levereras. Hvad som egt rum det ena året, lär väl icke kunna ens i någon mån hjälpas genom påförande af bevillning ett följande år, om han då icke fins i riket; och i så fall inträffar ju hvad motionären afsett att förekomma. Enär jemväl andra befogade anmärkningar mot utskottets förslag och särskildt af herr Wåhlin rörande bötesbelopp framstälts, förnyar jag anhållan om återremiss, helst bevillningsutskottet väl måste, efter derom nu gjord erinran, finna, att det af detsamma begagnade uttrycket "allmän bevillning", i stället för, såsom nog åsyftats, "bevillning af inkomst", är origtigt och bör ändras, äfven om i öfrigt det mindre lyckligt uppställda förslaget skulle vidhållas.

Herr Boström till Östanå: Herr talman! Då två talare yrkat återremiss, vill jag erinra, att en återremiss till utskottet icke kan medföra annat än det, att utskottet kommer tillbaka med anhållan att kammaren måtte fatta beslut. Af de herrar, som yrkat återremiss, var den ene representanten från Falkenberg, och han har, så vidt jag kan uppfatta det, blifvit fullkomligt vederlagd af den, som å utskottets vägnar yttrat sig. Den andre var herr Wåhlin, och hans anmärkning gick derpå ut att det är två förbrytelser, som här äro i fråga: den ena begången af dem, som drifva handel utan att hafva erlagt afgiften — och desse må gerna få plikta 100 kronor och väl mera — den andra förseelsen deremot, härrörande af glömska och slarf att icke anmäla sig, när man ämnar å ny ort idka handel -- och syntes honom en plikt af 100 kronor väl sträng, hvarför han därför endast ville hafva böter intill 50 kronor. Jag hemställer, om det kan vara skäl att för denna

obetydlighets skull afslå eller återremittera detta betänkande. Om en handelsresande vet, att han bör ställa sig en sådan föreskrift till efterrättelse, och att det är straff med 100 kronors böter för uraktlåtenhet deraf, så ser han sig nog för, att han fullgör det. Och skulle han ej göra det utan att blifva fast en gång, så tager han sig nog till vara en annan gång. Får han plikta, så är ej heller någon synnerlig skada skedd; och man behöfver icke vara så öm om honom.

Jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt herr talmannen upptagit till proposition hvart och ett af de tre olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

I punkten 2 hemställde utskottet, ett en af ledamoten af Andra Kammaren herr *C. Th. Svanberg* väckt motion, n:o 102, om ändrad lydelse af § 7 i gällande bevillningsförordning ej måtte af Riksdagen bifallas.

Om ändrad lydelse af § 7 i förordningen angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

Herr Bergman erhöi ordet och yttrade: Herr talman! Herr Svanberg, hvilken, såsom herrarne veta, är af sjukdom hindrad att närvara, har i sin motion påpekat, att de utländingar, män eller qvinnor, som för egen vinning gifva konserter eller andra musikaliska tillställningar, hafva förevisning i lindansning eller annat sådant, hafva att erlägga en afgift, hvilken icke står i något rimligt förhållande till den vinst, som i vissa fall af dessa personer skördas. Sedan den tid, då denna afgift bestämdes, mellan 30 och 40 år tillbaka, hafva så många förändrade förhållanden inträffat, att någon åtgärd till förändring af densamma synes vara alldeles påtaglig. Denna afgift af 3 kronor eller 1 kr. 50 öre, som erlägges af dessa personer, är i förhållande till de inkomster, som i allmänhet skördas af dem, lika med ingen afgift. Under sista tiden hafva särskildt i de större städerna flera stora lokaler uppförts, hvilka af dessa kringresande konstnärer med fördel begagnas. Så var icke alls förhållandet förut, utan de voro inskränkta till en och annan mindre hyrd lokal. Här i Stockholm t. ex. — för att nu hålla oss till denna stad — fins en cirkus, der hvarje utsåldt hus gifver i brutto 2,400 kronor. Om nu endast halfva detta belopp anses för sjelfva vinsten, blir det således en inkomst på 1,200 kronor, för hvilka erlägges en afgift af endast 3 kronor, under det att en annan enskild person har att för samma inkomst erlägga emellan 60 och 70 kronor.

De skäl, som utskottet anført för sitt afslag å herr Svanbergs motion, synas icke vara så synnerligen tungt vägande. Utskottet har framhållit vissa praktiska svårigheter, men jag föreställer mig, att dessa icke äro andra i Sverige än t. ex. i våra grannländer Norge och Danmark, och när de der kunnat öfvervinnas, synes det antagligt, att de äfven hos oss skulle kunna öfvervinnas. — Vidare har utskottet såsom skäl för sitt afslag åberopat skatte-regleringskomitén, under förmenande, att den skulle i sitt betän-

Om ändrad
lydelse af § 7
i förordningen
angående be-
villningsafgif-
ter för sär-
skilda förmå-
ner och rättig-
heter.
(Forts.)

kande om skatteförhållandena i riket ansett någon höjning af ifråga-
varande afgift icke böra ega rum. Jag tror icke, att det är fullt
rättigt att draga en sådan slutsats af detta yttrande, som lyder:
"Komitén har icke funnit anledning att i nu gällande bestämmelse
föreslå någon ändring". Då man tager i betraktande de många
stora och viktiga frågor, som denna komité hade fått sig uppdragna,
synes det icke alls underligt, att komitén ej tog befattning med
denna fråga, som i jmförelse med dessa måste anses vara af syn-
nerligen obetydlig beskaffenhet.

Jag vill icke förlänga diskussionen, men *då* förhållandena äro
sådana, att något synes böra göras, *då* utskottet icke anfört några
egentliga skäl för att afslå motionen, och *då* utskottet dessutom
ansett motionens syfte fullt behjertansvärdt samt dertill kommit,
att Första Kammaren nyss återremitterat ifrågavarande betän-
kande, så ber jag, herr talman, att få yrka, det äfven denna
kammare måtte till utskottet återförvisa denna punkt.

I detta yttrande instämde herrar *Lyth, Billing* och *Larsson* i
Mörtlösa.

Herr Wilh. Carlsson: Ehuru jag icke antecknat mig såsom
reservant vid denna punkt, får jag bekänna, att jag icke varit
fullt nöjd med det slut, hvartill utskottet kommit. Jag skall för
den skull, herr talman, icke hafva något emot en återremiss af
punkten, emedan det skulle vara synnerligen nyttigt för utskottet
att, om möjligt, kunna få utrönt, huruvida denna kammare för sin
del skulle vara benägen för att ingå på en sådan förändring som
den, att, i stället för att statsverket nu uppbär inkomsten för dessa
kringresande skådespelare och konstnärer, inkomsten skulle öfver-
flyttas på kommunerna. — Motionären har, såsom herrarne torde
finna, framställt ett förslag, som går ut på, att inkomsterna skulle
delas emellan staten och kommunerna. För ett sådant förfarings-
sätt fordrades antingen, att man gjorde statens uppbördsmän till
uppbördsmän för kommunernas andel, eller också att kommuner-
nas uppbördsmän blefve uppbördsmän äfven för den del, som till-
fölle statsverket.

Det har här anmärkts, att i andra länder, exempelvis i Dan-
mark, man icke haft några svårigheter vid att taga en ganska
hög afgift af dessa utländska konstnärer. Ja, skillnaden mellan
förhållandena i Sverige och i Danmark ligger deri, att i Dan-
mark är denna sak en kommunal angelägenhet. Kommunerna få
behandla den ungefär såsom i Sverige hundskatten eller dylikt;
man låter kommunerna bestämma afgifterna. Nu har bevillnings-
utskottet icke velat framställa något förslag i detta syfte, emedan
man fruktat, att Riksdagen icke skulle vara benägen att afstå
denna statsinkomst. Den har dock icke varit större, än att den
i genomsnitt uppgått till 9,000 kronor om året. När denna summa
fördelas öfver landet, så blir det icke någon synnerligen stor in-
komst, som till förmån för kommunerna skulle afhändas statsver-
ket. Jag föreställer mig i alla fall, att det skall blifva ganska

svårt att skipa rättvisa häri i fråga om skattens bestämmande, ty de som resa omkring med stora sällskap, exempelvis cirkussällskap, hvilka på ganska kort tid kunna inhösta kanske 30 å 40,000 kronor, skola för sin konst erlægga blott 3 kronor, under det de få i förhållande härtill oerhörda inkomster, medan deremot andra, som förevisa de minsta konstverk eller dermed likställda artiklar, skola betala äfven de 3 kronor, fastän inkomsterna icke betydligt öfverstiga utgifterna. Huru man bör ställa saken, torde därför icke vara så lätt att afgöra. Dock torde något förslag af bevillningsutskottet kunna framställas, om frågan återremitteras. Den viktigaste omständigheten vid denna fråga synes mig dock vara den, huruvida Riksdagen vill medgifva, att kommunerna få uppbära denna inkomst och möjligen sedan ordna uppbörden. Jag har emellertid, som sagdt, ingenting emot yrkandet på återremiss.

Om ändrad lydelse af § 7 angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter.
(Forts.)

Herr Cederskiöld: På samma gång jag ber att få instämma i det yrkande om återremiss, som blifvit framställt af min ärade granne till venster, har jag trott det icke vara olämpligt att meddela kammaren, att i denna fråga inom utskottet visst icke rådt den enighet, som man kunde hafva skäl att antaga, då någon reservation icke finnes fogad vid betänkandet. Tvärtom rådde så stor meningsskiljaktighet, att frågan måste afgöras genom votering, i hvilken 9 röster tillföll det förslag, som nu föreligger, under det 7 afgåfvos för återremiss till vederbörande afdelning inom utskottet. Då jag tillhörde utskottets minoritet, är det gifvet, att jag mycket gerna skulle se om ärendet blefve återremitteradt. Det vore dock, såsom den näst föregående ärade talaren påpekat, af vigt för utskottet att något känna, i hvilken rigtning kammaren kunde önska, att ett förslag från utskottet skulle gå. För min del skulle jag icke hafva något emot, att denna beskattningsfråga här ordnades på hufvudsakligen samma sätt som i vårt grannland Danmark, der denna sak, såsom för öfrigt hos oss redan är förhållandet med hundskatten, är en kommunal angelägenhet, så att vederbörande kommun uppbär och tillgodonjuter afgiften. Men jag tror i allt fall, att äfven om man icke vill afhända staten denna inkomst, hvilken, om än för närvarande högst obetydlig, dock, om saken ordnades på lämpligt sätt, borde kunna blifva icke så alldeles oväsentlig, det likväl skulle låta sig göra att utfinna en anordning, hvarigenom skatteavgiften komme i någorlunda rimligt förhållande till inkomsterna af de olika föreställningarna.

Ett sätt vore må hända, att de särskilda lokalerna, i förhållande till det antal platser de innehålla, beskattades med ett visst, för hvarje föreställning lika belopp, lämpadt efter en medelberäkning af hvad föreställningarna kunde inbringa. Äfven på flera andra sätt torde emellertid denna angelägenhet nog kunna ordnas.

Som jag redan nämnt, instämmer jag, herr talman, i yrkandet om återremiss af den nu föredragna punkten.

Herr Sven Nilsson: Jag är icke riktigt på det klara, huruvida jag skulle kunna vara med om ett förslag i den rigtningen, att

Om ändrad lydelse af § 7 i förordningen angående be- villningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

(Forts.)

man åt vederbörande kommuner skulle öfverlemna rättigheten att beskatta ifrågavarande föreställningar, af hvad slag de nu än må vara. Det kan hända, att det vore något djerft att öfverlåta en dylik beskattningsrätt åt kommunerna, som då skulle kunna godtyckligt behandla dem.

För min del ber jag emellertid att få yrka återremiss i det syfte, att man åtminstone får en utredning af frågan. Ty det måste erkännas, att det är allt annat än uppbyggligt att på marknader och torgdagar i så väl städerna som på landsbygden se en del af dessa utländska konstmakares uppträdande och se folket trängas kring akrobatsällskap och allt hvad det heter, som dessa mer eller mindre tvetydiga sällskap der uppträda med. Och jag hade föreställt mig, att bevillningsutskottet med anledning af motionen åtminstone skulle hafva kunnat föreslå en hemställan till Kongl. Maj:t, huruvida man icke skulle kunna taga det steget att åtminstone i vissa fall, der det är uppenbart fråga om uppträdande af mera tvetydiga sådana sällskap, allmänne rent af förbjuda dylika tillställningar. Helst skulle jag alltså för min del vilja yrka bestämdt förbud för sådana sällskaps verksamhet, särskildt vid marknader och torgdagar på landet; men jag skulle också kunna vara med om en sträng beskattning till staten i syfte att förhindra eller förminska dem.

Jag yrkar därför, att utskottet måtte taga frågan i förnyad behandling särskildt i det syfte, som jag nu påpekat.

Häruti instämde herr *Truedsson*.

Herr Svensson i Lösen anförde: Såsom medlem af bevillningsutskottet har jag icke reserverat mig mot utskottets beslut i denna punkt. Emellertid har jag icke, såsom en föregående talare, som också är medlem af utskottet, varit opponent mot förslaget, utan jag har biträdt detsamma. Jag har gjort detta af det skäl, att motionären förordat något, som jag icke kunnat vara med om. Den nuvarande afgiften af utländske konstnärer är liten och obetydlig och går in till statsverket; motionären har föreslagit, att den skulle höjas, och att kommun och stat skulle erhålla hvar sin del deraf.

Frågan synes vara obetydlig, men den är dock icke så obetydlig, som man må hända föreställer sig. Blott af de yttranden, som här fälts, hör man, att den ene vill hafva saken ordnad på ett sätt, den andre på ett annat. Den näst föregående talaren t. ex. herr Sven Nilsson, förordade, att man rent af skulle förbjuda dylika sällskap att uppträda på landsbygden, särskildt vid marknader och på torgdagar, men han var bestämdt emot, att kommunerna på olika orter skulle få tillåtelse att beskatta sådana kringresande sällskap, af hvad namn de än må vara. Jag tror ock att om man lemnar en sådan rättighet i kommunernas händer, man snart skall få se en profkarta på de mest olika behandlingssätt, som der komma att göra sig gällande. Det är en sida af saken.

Jag vill vidare nämna, att denna fråga verkligen blifvit gan-

ska grundligt pröfvad, särskildt på afdelningen, der flera olika förslag voro framlagda. Det erkändes af alla, att en afgift, så låg som den närvarande och gällande lika för alla, numera icke är tidsenlig. Men sättet att komma till något bättre är icke så lätt att finna. Det har föreslagits, att man skulle mångdubbla afgiften. Ja, för dem, som drifva affären i stor skala, för framstående konstnärer, som hafva stora summor för hvarje afton de uppträda, eller för större cirkussällskap, skulle en sådan förhöjning i afgiften icke spela en så stor roll, men för de smärre sällskapen skulle den blifva mycket betungande. Och det är icke så alldeles säkert, att de smärre sällskapens prestationer äro mera fördömliga än de störres.

*Om ändrad
lydelse af § 7
i förordningen
angående be-
villningsafgif-
ter för sär-
skilda förmå-
ner och rättig-
heter.
(Forts.)*

Jag skall emellertid icke motsätta mig ett beslut om återremiss, om kammaren önskar ett sådant. Men jag har blott velat på förhand framhålla, att, när frågan kommer tillbaka, både det ena och det andra förslaget till beslut torde komma att möta ganska mycket motstånd.

Jag har intet yrkande att göra.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad. Efter det herr talmannen gifvit proposition först på bifall till utskottets hemställan och sedan på återremiss, beslöt kammaren återförvisa ärendet till utskottet för förnyad behandling.

§ 14.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

n:o 37, med anledning af väckt motion om beviljande af anslag till hamnarbeten vid Karlshamn;

n:o 38, med anledning af väckta förslag angående räntefrihet för eller afskrifning af oguldna återstoden af ett Vesans kärr- och sjöuttömnings- samt odlingsbolag beviljad lån; och

n:o 39, i anledning af väckt motion om nedsättning i räntan å ett Oskarshamns stad beviljad statslån samt medgifvande af rätt för staden att efter tre månaders uppsägning återbetala den oguldna delen af lånet;

lagutskottets utlåtanden:

n:o 29, i anledning af väckt motion om ändring i 25 kap. 9 och 25 §§ rättegångsbalken m. m.;

n:o 30, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 39 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862;

n:o 31, i anledning af väckt motion om ändrad lagstiftning i syfte att drinkare må kunna i vissa fall dömas till intagning å allmän vårdanstalt; och

n:o 32, i anledning af väckt förslag angående ändrad lagstiftning rörande lagfart å afsöndrad lägenhet; samt

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande:

n:o 22, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändring af 16 § i jagtstadgan den 21 oktober 1864.

Dessa ärenden skulle på föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 15.

Justerades protokollsutdrag angående kammarens i dagens sammanträde fattade beslut.

§ 16.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr <i>N. S. Håkansson</i>	under 14 dagar fr. o. m. den 21 d:s,
„ <i>C. G. Bäckgren</i>	„ 10 „ „ „ 22 „
„ <i>Sven Nilsson</i>	„ 10 „ „ „ 25 „
„ <i>O. Larsson</i> i Mörtlösa	„ 8 „ „ „ 21 „
„ <i>A. Hansson</i> i Solberga	„ 8 „ „ „ 26 „
„ <i>J. Rundbäck</i>	„ 14 „ „ „ 31 „
„ <i>C. J. Jakobson</i>	„ 6 „ „ „ 23 „
„ <i>M. Dahn</i>	„ 14 „ „ „ 21 „
„ <i>J. Jonson</i> i Fröstorps	„ 12 „ „ „ 22 „

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,45 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Fredagen den 22 Marskl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 14 denna månad.

§ 2.

Anmälades och godkändes riksdagens kanslis förslag
dels till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 19, angående val af fullmäktige i Riksbanken, och
n:o 20, angående val af fullmäktige i riksgäldskontoret;

dels ock till Riksdagens förordnanden:

n:o 21, för fullmäktige i riksbanken;

n:o 22, för fullmäktige i riksgäldskontoret;

n:o 23, för suppleanter till fullmäktige i riksbanken; samt

n:o 24, för suppleanter till fullmäktige i riksgäldskontoret.

§ 3.

Efter föredragning af Kongl. Maj:ts på kammarens bord hvilande propositioner till Riksdagen hänvisades till statsutskottet kongl. propositionen angående jordafsöndring från kronolägenheten Alnängarne i Örebro län.

Till behandling af lagutskottet hänvisades åter följande propositioner:

med förslag till ändrad lydelse af 32 § 1 mom. i förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871;

med förslag till lag angående tiden för nyttjanderättaftals bestånd;

med förslag till lag angående förändrad lydelse af 17 kap. 12 § handelsbalken; samt

med förslag till lag angående enskild sedelutgifvande banks, bankaktiebolags och sparbanks konkurs samt till lag med vissa bestämmelser angående enskilda sedelutgifvande banker.

§ 4.

Föredrogos och bordlades för andra gången:

statsutskottets utlåtanden n:is 37, 38 och 39;

lagutskottets utlåtanden n:is 29, 30, 31 och 32; samt

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 22.

Andra Kammarens Prot. 1889. N:o 22.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

statsutskottets utlåtanden:

n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. finansdepartementet; och

n:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, omfattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna;

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 23, i ärende angående väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om ersättning till nämndemän för inställelse vid urtima ting för ransakning i brottmål; samt

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 24, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändring i kungörelsen angående uppbörd af afgifter till vissa på ömsesidighet grundade försäkringsanstalter den 22 november 1886.

Kammaren beslöt, att dessa nu första gången bordlagda ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2,⁴⁴ e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.